

Февраль-2009.

3
«Барчамизнинг илдизимиз, томиримиз авваламбор қишлоқ зами-нига бориб тақалади».

6
ЗАНГИ ОТА
КИМ БЎЛГАН?

14
СОТКАДА ТУХУМ
ПИШИРМАНГ

15
КАМҚОНЛИКНИНГ
ДАВОСИ БОР

Оила

Газета 1991 йил 1 сентябрдан чиқа бошлаган

Жамият

6 (900) сон

29 январь—4 февраль 2009 йил

Web-site: oilavajamiyat.uz

ГАЗЕТАМИЗ САҲИФАЛАРИДА:

Ҳозир жаҳонда ОИВ
инфекциясини юқтирган-
лар сони 33
миллиондан ошган 2

Ҳусан аканинг Хадрадаги
митти «уй»часини
кўрганмисиз? 3

Дилдора Алимбекова:
Аёл оилада ҳам,
жамиятда ҳам «барометр»
вазифасини ўтайди,
десам янглишмайман! 4

Бешинчи фасл

Нима қилай? Онаминг
гапига кўнай десам, сев-
ганимдан айриламан, сев-
гимни десам... 5

Теледастурлар 8

Ёр-ёрлар айтилди
ота-онасиз 13

Ҳаловат ҳалокатга
олиб бормасин 14

Юзингизда доғлар
пайдо бўлдими? 15

БМТнинг ОИВ/ОИТС бўйича бирлашган дастури (ЮНЕЙДС) маълумотларига кўра, сайёраимизда ОИВ/ОИТС хасталиги бўйича мураккаб эпидемиологик вазият ҳамон жиддийлигича қолмоқда. Ҳозир жаҳонда ОИВ инфекциясини юқтирганлар сони 33 миллиондан ошган. Мазкур эпидемия бошланганидан буён хасталик 25 миллиондан ортиқ кишининг умрига зомин бўлди.

қилиш каби масалалар ўз ифодасини топган.

Мамлакатимизда, шу жумладан, пойтахтимизда ОИВ/ОИТС эпидемияси тарқалишига қарши кураш дастури изчил ҳаётга тадбиқ этилмоқда. Бунда нафақат тиббиёт муассасалари, балки таълим, ҳуқуқ-тартибот идоралари, маҳаллалар, "Қамолот" ёшлар

бўлса-да, камаймоқда.

Гиёҳвандликка мубтало бўлиб, ундан сўнг ОИВ инфекциясини юқтирган кўплай йигит ва қизлар билан суҳбатда бўламиз. Кузатишларимиздан хулоса қилиб айтганда, ёшларнинг бу йўлга киришида кўпинча оиласидаги муҳитнинг носогломлиги, бола тарбиясининг ўз холига ташлаб қўйилгани, баъзи ота-оналар фарзандининг орзу-интилишлари ва қизиқишларига бефарқлиги асосий сабаб бўлади.

Касалликни жинсий йўл билан юқтираётганлар сони ошиб бораётганини тан олмай иложимиз йўқ. 2008 йилда Тошкентда ОИВ инфекцияси аниқланган кишиларнинг 30 фоизи ана шу йўл билан мазкур дардга йўлиққан. Уларнинг асосий қисмини енгилтабиат аёллар, тана савдоси қурбонига айланганлар ташкил этади.

Такрор айтаман, маиший бузқўклик ОИВ/ОИТС касаллигини келтириб чиқарувчи энг асосий сабаблардандир. Халқимиз бу иллатни қаттиқ қоралайди. Шунга қарамай, айрим юртдошларимизнинг зинони одат қилиб олгани ачинарли ҳолдир. Бир оиланинг аянчли тақдирини бунга мисол бўла олади. Халқимизда қўш уясида кўрганни қилади, деган нақл бор. Уша оилада отанинг нотўғри қадам олиши ўғилларига ҳам таъсир қилган. Касалликка чалинган суяқоёқ аёллар билан алоқада бўлган ота ва ўғиллар касалликни оиласига олиб кирган. Қўни-қўшинлар, маҳалла-қўй бу оиланинг остонасига йўламай қўйган.

Никоҳ қуришдан олдин белгиланган тартибда тиббий кўрикдан ўтмаслик, қонуний никоҳсиз бирга яшаш, тиббиёт ходимларининг маслаҳатларига амал қилмаслик оқибатида айрим йигит-қизларнинг умри ҳазон бўлмоқда.

Марказимизда бир ёш жувон суҳбатда бўлди. Унинг айтишича, никоҳдан ўтишдан олдинги тиббий кўрик пайтида бўлғуси қувёда ОИВ инфекцияси борлиги аниқланган. Лекин шунга қарамай, улар турмуш қуришган.

— Оқибатда ҳомилам муддатига етмай туғилди, — деди жувон. — Тиббиёт ходимлари болам ва менинг қонимни текширгач, ОИВ инфекцияси борлигини аниқлашди.

Ҳа, ОИТС юқишига сабаб бўладиган гиёҳвандлик, ахлоқий бузқўклик халқимизга, миллатимизга ёт иллатлардир. Шу боис фарзандларимизни маданиятли ва юксак маънавиятли инсонлар этиб тарбияласак, аср ўлати аталмиш бундай қуфатларнинг йўлига мустақкам тўсиқ қўйган бўламиз.

ЎЗА МУХБИРИ
Олим ТўРАҚУЛОВ суҳбатлашди.

УЯТ ВА МАСЪУЛИЯТ ЙЎҚОЛСА...

Тошкент шаҳар ОИТС-га қарши кураш маркази бош шифокори Собир Усмонов билан суҳбат

Тиббиёт одамда иммунитет танқислиги вирусини бир неча йўллар орқали юқишини аниқлаган. Булар — жинсий алоқа вақтида, танага зиёнзаҳмат етганида, онадан болага — ҳомиладорлик вақтида, турғук жараёнида, она сути орқали ўтишдир. 1981 йилда ilk бор намоён бўлган бу хасталиқдан шу кунга қадар ҳеч ким даво топмаган, ундан ҳимоя қилувчи вакцина ҳам йўқ, ОИТСга чалинганларнинг кўпчилигини гиёҳвандлар, енгил табиатлилар ва бошқа маънавий-тиббий жиҳатдан ахлоқсиз ишларга берилган кишилар ташкил этади.

Таасуфки, бутун дунёни ташвишга солаётган касаллик мамлакатимизни ҳам четлаб ўтаётгани йўқ. Юртимизда бу касалликка чалинган бемор ilk бор 1987 йилда рўйхатга олинган.

Касалликни юқтираётганларнинг асосий қисми ёшлар эканлиги ушбу дард келажак учун жиддий таҳдидлигидан далолатдир. Мамлакатимиз аҳолисининг деярли ярмини 16 ёшга ча бўлганлар ташкил этиши инобатга олинса, бу масала янада долзарб аҳамият касб этади.

Юртимизда бу бедаво дарднинг олдини олиш, ташхислаш ва касалликка чалинганларни даволаш бора-сида кенг қўламли чора-тадбирлар амалга оширилмоқда. Давлатимиз раҳбарининг 2008 йил 26 декабрда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасида ОИВ инфекцияси тарқалишига қарши кураш самарадорлигини оширишга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори бу борадаги ишларни янги босқичга кўтаришда муҳим омил бўлаётди. Ушбу ҳужжатга мувофиқ, ОИВ инфекциясини тарқалишига қарши кураш борасидаги ишларни мувофиқлаштириб боровчи Республика комиссияси тuzилиб, ОИТСга қарши кураш марказларининг моддий-техник базасини мустақкамлашга доир вазифалар белги-

ланди. Президентимизнинг ушбу қарори ижроси юзасидан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «ОИТСга қарши кураш марказларининг ташкилий тuzилмасини ва фаолиятини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори қабул қилинди. 2009-2011 йилларда Ўзбекистон Республикасида ОИВ инфекцияси тарқалиши профилактикаси бўйича сай-ҳаракатлар миллий режаси ишлаб чиқилди.

— Мамлакатимизда инсон манфатларини муҳофаза қилиш, ОИВ/ОИТС, гиёҳвандлик сингари иллатларга қарши курашиш, келажак авлодларга соғлом муҳит ва фаровон жамиятни мерос қолдириш давлатимиз раҳбари юритаётган сиёсатнинг устувор йўналишларидандир, — дейди Тошкент шаҳар ОИТСга қарши кураш маркази бош шифокори Собир Усмонов. — Президентимиз ташаббуси билан жамиятнинг барча жабҳалари, жумладан, тиббиёт тизимида амалга оширилаётган ислохотлар жараёнида бу борадаги вазифаларни ҳаётга тадбиқ этишга алоҳида эътибор қаратилаётди. Бунда давлатимиз раҳбарининг 2007 йил 19 сентябрда қабул қилинган «Соғлиқни сақлаш тизимини ислоҳ қилишни янада чуқурлаштириш ва уни ривожлантириш Давлат дастурини амалга оширишнинг асосий йўналишлари тўғрисида»ги Фармони муҳим омил бўлаётди.

Ўзбекистон Республикасининг 1999 йилда қабул қилинган «Одамнинг иммунитет танқислиги вирусини билан касаллигининг (ОИВ касаллигининг) олдини олиш тўғрисида»ги қонунида эпидемиянинг олдини олишнинг асосий тамойиллари, чет элликлар ва мамлакатимиз фуқаролари конфиденциал йўл билан назоратдан ўтиши, аҳолини оғохлантириши, беморларга бепул тиббий ёрдам кўрсатиш, уларни ижтимоий муҳофаза

ижтимоий ҳаракати, жамоат, нодавлат нотижорат ташкилотлар ҳам фаол иштирок этайти. Қон хизмати хавфсизлигини таъминлаш ва донорликни ривожлантиришнинг мустақкам ҳуқуқий асоси яратилган. Никоҳланувчи шахсларни тиббий кўрикдан ўтказиш тизими йўлга қўйилгани оилада соғлом фарзанд туғилиши ва камолга етишини таъминлашга хизмат қилмоқда. Аҳоли, айниқса, ёшлар орасида соғлом турмуш тарзини тарғиб этиш, йигит-қизларни турли салбий иллатлар таъсиридан асраш, уларни оилавий ҳаётга тайёрлашга алоҳида эътибор қаратилаётди.

Шуни таъкидлаш лозимки, ОИВ/ОИТС нафақат тиббий, балки маънавий-ахлоқий касалликдир. Айтилиқ, грипп, гепатит сингари юқумли касалликларнинг юқиши кўпроқ ташқи омил билан боғлиқ, ОИВ/ОИТСни эса, безорай айтганда, кўп ҳолларда одам ўзи «сотиб олади». Албатта, зарарланган донорлик қонидан, ондан ҳомилага ўтиш каби ҳолатлар бундан мустасно. Демокриманки, халқимизнинг узоқ асрлик анъана ва қадриятларига, маънавий-ахлоқий қарашларига зид иллатлардан узоқ юрган киши бу касалликка чалинмайди.

Жаҳон микёсида олиб қаралганда ҳам, мамлакатимизда ҳам бу касалликка чалинган беморларнинг аксариятини гиёҳвандлар ташкил этади. Улар орасида ОИВ/ОИТСнинг кенг тарқалишига асосий сабаб вирус билан зарарланган, кўп мартаба ишлатилган шприцлардан фойдаланишдир. Демак, бу икки иллатга қарши ўзаро боғлиқ ҳолда, комплекс равишда қарши кураш олиб борилсагина кутилган самарага эришиш мумкин.

Марказимиз ходимлари бу борада кенг тушунтириш ишларини олиб бормоқда. Ана шундай профилактик тадбирлар натижасида бу дардга йўлиқётганларнинг сони, секин

ШУҚР ҚИЛИБ ЯШАЙМАН

Марнилон педагогика билим юртини битириб, ўзим таълим олган мактабда меҳнат фаолиятимни бошлаганлигим ҳаётимнинг энг бахтиёр онлари эди. Синф хонасига кириб келганда 36 нафар ўқувчининг бутун вужуди қулоққа айланиб, қўзларидан, юзларидан оталик меҳри салобатини бера олган биринчи устозим Комилжон Юнусовнинг ўқитиш услуби, ғайрат-шижоати бир умр менга ибрат эди. Устозимга бўлган ҳавас ўқитувчилик касбини танлашимга сабаб бўлди.

Толсимга «Устоз» деган ном билтигидан доим фахрланаман. Касбим орқали одамлар меҳр-муҳаббатига сазовор бўлдим. Ўзбекистон халқ таълимни аълочилиси, олий тоифали бошланғич таълим устаси, «Аёл — баркамол авлод мураббийси» республика танловининг ғолиби бўлишим шу касбимни эъзозлаганимдан. «Шуқр

қилиб яшайман» шеърй тўплашим, «Кўёшли юрт ҳақида дoston» номли болаларга аталган шеърй дostonим нашрдан чиқиб китобхонлар қўлига етиб борди. Шогирдларим жамиятимизнинг турли жабҳаларида сидқидилдан меҳнат қилмоқдалар. Мен таълим берган 5-синф ўқувчиси Қобилжон Шерматовнинг «Балки мош ҳам туш кўрар» номли биринчи шеърй тўпламининг чиқишидан қувондим.

Фарзандларим Абдоржон, Холдорали, Акмалжон, Моҳинурлар ўзлари танлаган касб бўйича хизмат қилишяпти. Ўғилларимга опа-сингиллар Манзураҳон ҳамда Маъмураҳонларни келин қилиб туширганмиз. Манзураҳон бошланғич синфларга, Маъмураҳон эса тарих фанидан ўзим ишлаётган мактабда сабоқ беришади. Набираларим Дилёра билан Сарварбеклар умримизнинг

мазмуни. Фарзандларимни жамиятда ўз ўринларини топшиларига, кўп йиллардан бери ички ишлар соҳасида ишлатган умр йўлдошим Мамаюнус Солиевнинг оилада ўрнак бўла олганлиги туфайлидир.

Баъзан эл орасида юрганнимизда турмушдан нолиётган инсонларга дуч келамиз. Энг аввало инсон «Мен жамиятта нима бера олаяман? Одамларга қандай нафим тегайпти?» — деган саволни ўзига бериб кўрмоғи даркор. Мен бошланғич синф ўқитувчисиман. Болаларнинг митти юракчаларига покликни, садоқатни, иймон-этиқодни, муҳрлай олсам, келажақда яхши инсон бўлишим керак, деган масъулиятни юклай олсам ўз бурчимни адо этган бўламан.

Ўқтамхон СОЛИЕВА,
Фарона вилояти, Ёзёвон тумани.

✓ **Ф А Х Р**

ЮРАГИМГА ЯҚИНСИЗ...

Президентимиз 2009 йилни «Кишлоқ тараққиёти ва фаровонлиги йили» деб эълон қилганларида барча юртдошларимиз қатори мен ҳам бир қаламқаш сифатида ниҳоятда севиным. Нега дерсиз? Чунки кишлоқнинг минг хил қувонч-ташвишларга тўла ҳаёти, содда ва самимий одамлари юрагимга яқинлиги боис бу даъват мени руҳлантирди. «Барчамизнинг илдизимиз, томиримиз авваламбор кишлоқ заминига бориб тақалади. Она – Ватан деган улуг ва муқаддас тушунча одамзод учун гўёки кишлоқ тимсолидан бошланади... Халқимизнинг ризқ-рўзи, насибаси аввало далаларимизда заҳматқаш деҳқонларимиз томонидан етиштириладиган маҳсулотлар, озиқ-овқат ва нозу неъматлар билан ўлчанади». Бу ҳақли эътирофлар барчамизнинг қалбимизга ўт ташлаганига ишонаман. Ҳа, биз қаерда, кишлоқда туғилганмизми, шаҳардами, барибир, мўъжизакор кишлоқ олдидан ҳар доим қарздормиз. Кишлоқ тараққиёти, одамларнинг саломатлиги, суви, ери, ҳавосининг тозаллиги учун барчамиз баробар масъулмиз.

Кишлоқ боласи тоза ҳавода, табиат қўйнида, мева-чеваларга тўйиб улғаяди. Эсини таниганидан бошлаб суяги меҳнатда қотади. Бундай болалардан фавқуллодда кучли истеъодлар етишиб чиқади. Қолаверса, кишлоқ аёллари бўлар-бўлмагача асабийлашмай, ҳа, деса дорихонага югурмай, ҳаётдан нолимай, бирни икки қилиб,

рўзгорининг камини тўлдириб, кенг феъл билан яшайдилар... Ўзимдан қиёс. Уларнинг яшаш тарзи, ҳаётини қуриб, билиб ёнма-ён яшайман. Сўзим, қаламим, ҳар гал Тошкентдан олиб келган яхши китобларим, газета-журналларим билан уларнинг дарё янглиг юракларига бир қатим нур ҳаёда этгим келади.

Бир умр Тошкентда яшаб, ишлаб, пенсияга чиққач, қайнотамнинг васиятига кўра кишлоққа – Фарғона вилоятининг Кува туманига 1991 йилда кўчиб келдик. Бошпана қурдик. Чекка кишлоқнинг чекка йўли ҳисобланган бир ярим чақиримлик йўлга асфальт ётқизишига, газ қувури ўтказилишига эришдик. Қўни-қўшилларнинг

дуоси, мактабга, боғчага қатнайдиغان бола-бақранинг қувончи кўнглимизни тоғдек кўтарди. Албатта, бу ишлар ўша йиллари Кува тумани ҳокимиятида ишлаган ажойиб инсонларнинг амалий ёрдами билан рўёбга чиқди.

«Кишлоқ жойлардаги инфратузилма тармоқларини – бу уй-жой қурилиши бўлади, табиий газ, тоза ичимлик суви, электр энергияси таъминоти бўлади, йўлларнинг ҳолати, транспорт ва коммуникация хизматлари масаласи бўлади» – буларнинг барчасини янада ривожлантириш, бир сўз билан айтганда, кишлоқ ҳаётининг савияси ва маданиятини янги поғонага кўтаришга устивор аҳамият беришимиз даркор».

Бу сўзларни эшитиб турибману кўз олдимга беихтиёр ўзим умргузаронлик қилаётган гўшалар келади. Ҳа, албатта, биз томонларда ҳам ҳамма ишлар жойида, ҳеч қандай муаммолар йўқ десам, ёлғонни ёзган бўламан. Чунки муваффақият ҳам, муаммо ҳам аслида ўзимизники. Кишлоқ аҳолиси манфаатларини тўлиқ ҳимоя қилиш, турмуш даражасини ошириш, ишсизларни иш билан таъминлаш ниҳоятда долзарб масала. Ва табиийки, бу фақат ҳокимлик, масъул идоралар раҳбарларининг сайй-ҳаракати билангина ҳал бўлиб қолади, деб ўйлайдиганлар жиддий янглишади. Хўш, кенг жамоатчилик-чи? Фермеру тадбиркорлар, юрт манфаати йўлида ёниб ишлаётган фидойи инсонлар, маҳалла-қўй, хотин-қизлар кўмиталари, хуллас, каттаю кичикнинг бевосита қўллаб-қувватлови, кўмаги ниҳоятда зарур. Нега десангиз, шундай муаммолар ҳам борки, улар неча ўн йиллар давомида илдиз отиб улгурган. Энг қизиги, лоқайд-

лик, эътиборсизлик, «сен менга тегма, мен сенга», деган ёмон иллатдан қутулишимиз оғир кечаяпти.

Кишлоқда яшаганимдан кейин кишлоқдан мисол келтирмаман-да: Айрим давраларга борсам, аёллар орасидан чиқади-да, ул-бул нарсаларни баҳона қилиб нолиш оҳангидаги гаплариним эшитиб қоламан.

Айнан шу гапларни гапирарётган шоввозни сўраб-суриштираман, ўзига тўқ хонадон бекаси, уйда кўша-қўша машинаси, ҳатто дўконларим бор экан. Охири, сабрим чидамади. «Сингилжоним, бунча нолийсиз, ўзингиз бу даврада энг бадавлат, бойи экансиз-ку, яқин йилгирма йил аввалги кунларни бир эсланг. Бошқаларини қўяверинг, бир қоп ун олиш учун неча кунлаб навбатда турардингиз? Кимнинг хусусий қорхона ё дўкони бор эди? Кишлоқда бўлса, битта машинаси бор энг ҳурматли одам ҳисобланарди, тўғрими?», десам, ҳалиги аёл мулзам тортди-да: «Ҳа, энди, гурунг учун айтувдим-да, уэр», дея қизариб қолди...

Ана шундай ношукрларга баралла айтгим келади: «Бу кунларни қанча қадрласанг, эъзозласанг, шунча кам. Ота-бобомизнинг тушигаям кирмаган давраларни кўраямиз-ку! Ким башорат қилувди, ўзбекнинг оддий бир кишидан чиққан полков Абдулла Тангриев Олимпиадада совиндор бўлади, деб? Бундай мисолларни юзлаб келтиришим мумкин. Лекин ҳеч ким четдан ё ўзга сайёрадан келиб бизнинг юртини обод қилиб бермайди. Шу тупроққа тақдир боғланган, шу заминни она-Ватаним, деб кўзларига суртувчи ҳақиқий фарзандлар гуллаб-яшнатади, доврғини дунёга таратади!».

Демак, сизу биз Юртбошимизнинг ушбу даъват-чорловларига ҳамоҳанг ҳолатда қўлимиздан келганича кишлоқларни обод қилмоққа ҳиссамизни қўшсак, нур устига аяло нур бўлур эди.

Саънат МАХМУДОВА, журналист

ҲУСАН АКАНИНГ «УЙ» И ОРАМИЗДАГИ ОДАМЛАР

Унинг падари бузруквори Ҳожиакбар ота ҳам газета-журнал сотиб рўзгорини тебратган. Унга аёли, эгиз ўғиллари Ҳасан-Хусанлар кўмаклашган. Хусан ака ҳозир ҳам ота касбини давом эттириб, ўзбек Миллий академик драма театрининг ёнгинасидаги газета дўконидан ишлайди. У қирқ йилдан бери театр актёрлари-ю томошабинларга, шу ердан ўтган-қайтган йўловчиларга газета-журналлар орқали зиё улашади.

– Ҳамма кундалик нашрларни аввал ўзим саҳарлаб бир-бир varaқлаб чиқаман. Энг қизиқ саҳифаларини очиб, дўкончам тепасига кўринадиган қилиб осиб қўяман. Ўзининг доимий мижозларим бор. Улар ўқийдиган газеталарни алоҳида ажратиб қўяман. «Халқ сўзи», «Хуррият», «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» ва табиийки, «Оила ва жамият» газеталарини кўпчилик муштариёлар қатори менинг оиламдагилар: аёлим, фарзандларим ҳам севиб ўқийди, – дейди Хусан ака.

Бу дилқаш одам билан гаплашиб ўтириб, беихтиёр у кишининг иш услубини кузатамиз. Баъзилар келиб хол-ахвол сўрашади ва секин пул узатади. У киши қайси газетадан берай деб сўрамайди ҳам. Мижозларининг қандай наشري харид қилишгача билишини кўриб, хайрон қолдик.

– Газеталарнинг нархи қанча экан? –

сўрайди бир йигит.

Хусан ака бир кўр унга синчиклаб қарайди-да, сўнг жилмайиб:

– Сиз танлайверинг-чи, мен ҳисобини айтаман, – деб кўяди.

Харидор ҳам бу самимий ҳазилини тушуниб, қулмисрагача газеталар харид қилади...

Хайрон бўлиб кузатиб турганимизни сезган Хусан ака шундай изох беради:

– Бундай муомалани дадам раҳматликдан ўрганганман, у киши ҳар бир харидорнинг юзига қараб қандай муомала қилиш кераклигини билиб олардилар.

Энг аввало, зиёлинамо, янгиликка қизиқувчан одамлар бу дўкончага келишади. Уларга самимий муомала қилсангиз яна қайтиб келади. Айримлар бор, газеталарни сотиб олмасям бирма-бир varaқлаб кўради. Бундан хафа бўлмаслик керак. Бугун газета varaқласа, эртага албатта харид қилади.

– Гурунгимиз бўлинади.

– Менбон газетлардан борми? – дарчадан мўралайди яна бир харидор.

– Амаки, сизбони эртага чиқади, ха-

вотирланманг, олиб қўяман. Бу ҳафта кўзингизга дам берсангиз бўлмайдингиз?

– Чидолмайман-да Хусанбой. Бир нарсам йўқолиб қолгандай юрайми, энди? Майли, эртага келарман...

Қаҳрамонимиз секин шивирлайди: – Бечоранинг кўзи хиралашиб қолган. Кўзойнақ тақиб, устидан лупа тутиб газет ўқийди...

– Қирқ йилдан буён ишлаётган бўлсангиз, шу митти дўконча иккинчи уйингизга айланиб қолибди-да?

– Нега иккинчи уй дейсиз, бу менинг биринчи уйим! Ўн икки набирман бор. Ҳаммаси уйда тўпланиб қолса, бирпас эркалайману, яна дўконча шошаман. Эркака киши уйда ўтирса бўлмайди. Ҳатто касал бўлишга ҳам ҳаққим йўқ, ишонасизми? Харидорларим билан гаплашаман. Баъзилари ўқиган хикояларини гапириб беради. Бахшашамиз, муҳокама қиламиз. Ҳаёт шуниси билан қизиқ-да...

Оқшом тушиб қолсаям Хусан ака уйига шошмайди. «Бир онахон негадир бу гун келмади. Газета олиб қўювдим. Ё тоби қочдимикан? Уйига болаларини чиқазаман-да энди. Газет бериб келади», – дейди хавотир аралаш ва сумкасига бир талай газета-журналларни жойлайди.

Пойтахтимизнинг қоқ марказидаги Ҳадра майдонда, тўғрироғи, Миллий театримиз ёнгинасидаги газета-журналлар сотиладиган дўконча соҳиб Хусан Каримовнинг бир кунлик иш фаолияти шундай тугади. Эртага эса...

Абдурахмон ЖўРАЕВ

Мамлакатимиз миқёсида иқтисодийетимизнинг таянч нуқталаридан бирига айланиб улгурган тадбиркорлик ва кичик бизнес соҳаси ҳақида сўз очилса, бевосита бу тармоқда ишбилармон аёлларнинг ҳам алоҳида ўрни борлиги қайта-қайта эътироф этилиши бежиз эмас. Шу маънода мустақилликнинг илк йилларида ўз фаолиятини бошлаган Ўзбекистон ишбилармон аёлларининг "ТАДБИРКОР АЁЛ" ассоциациясини ҳеч иккиланмай бу соҳанинг биринчи "қалдирғочи" дейишга бизда тўла асос бор. Қолаверса, ушбу нодавлат нотижорат ташкилотининг босиб ўтган йўлларига назар ташлаганимизда, беихтиёр унинг куйинчак ва тиниб-тинчимас ташаббускори Дилдора АЛИМБЕКОВА кўз олдимизга келади.

Дилдора АЛИМБЕКОВА:

АЁЛ ОИЛАДА ҲАМ, ЖАМИЯТДА ҲАМ "БАРОМЕТР"

МАЪЛУМОТ:
"ТАДБИРКОР АЁЛ"
Ўзбекистон Ишбилармон Аёллар Ассоциацияси (ЎзИАА) 1991 йил ташкил этилган бўлиб, Марказий Осиёдаги дастлабки аёллар нодавлат нотижорат ташкилотлардан бири ҳисобланади.

— Дилдора опа, ортда қолган йилларни вақт элагидан ўтказганимизда қандай ҳулосага келасиз? Албатта, ўн саккиз йил муддат айтишга осон, лекин кўзлаган мақсадингизга эришиш йўлидаги жиддий синовлар, илк муваффақиятлар ва яна янги-янги истиқболли режаларга қўл уришлар энгил кечмагандир?

— Бежизга аҳли донишлар вақтини "олий ҳакам" демаган эканлар, Биз энди иш бошлаб, ишбилармон аёлларнинг бошини қовуштириб, жамоат ташкилоти тузайлик, деган ташаббус билан чиққанмизда 8-10 киши эдик ҳолос. Албатта, бу билан биз қахрамонлик қилганимиз, қўлидан иш келадиган хотин-қизларни бир уюшмага тўплаш қийин эди, деган фикрни айтишдан мутлақо йироқман. Негаки, биласиз, бизнинг қавмдошларимиз ноҳоятда ишбилармон ва йўқдан бор қиладиган тоифа эканлиги айна ҳақиқат. Буни мен яқин ўтмишдаги жонли мисоллар орқали яқин биланман. Айниқса, қишлоқ аёллари орасида шундайларни кўрсан, ҳайратга тушардим. Бир қўлида боласи, иккинчи қўлида урۇқ йиғирарди, ёки гурунглашиб ўтириб, бир нарса тикиб ўтирган кампирларни кўрганмиз-ку! Кўрпа-ёстик қавиғанлари ҳақида-ку гапирмай қўя қолай. Бу нима, ишбилармонликми, ё оилапарварликми, ёки чин маънодаги Шарқ аёлининг рўзгор тутумими? Нима деб изоҳлайсиз?

Бу бир жиҳати. Лекин масаланинг иккинчи — асосий томони, дунёдаги ишбилармон аёллардан бизнинг хотин-қизларнинг устун бўлса устун томонлари кўп, лекин сира кам жойи йўқ! Фақат ўзимизнинг имкониятлардан қай даражада фойдалана олаймиз, ана шу муаммо бизни кўпроқ ўйлантирарди.

— Барибир газетхонларимиз кўнглимиз бир савол турибди: у ҳам бўлса Дилдора Алимбековага бундай ишларни бошлашга нима туртки берган экан, — деган...

— Аслида ўзимнинг тадбиркорлик фаолиятим ундан ҳам аввалроқ, яъни кичик корхона очишдан бошланган. Пальтолар тиклаганидан сўнг материаллар ортиб қоларди, шуларни тўплаб, аёллар учун костюмлар тикканмиз. Кейинчалик шанба-яқшанба кунлари тадбиркорлик сабоқларини ўргатиш учун бепул курслар ташкил этдик. Энг асосий мақсадимиз, хотин-қизларга ишбилармонликнинг сир-асрорларини эгаллаш-

ларида яқиндан кўмаклашиш эди. Уша пайтда яъни истиқболимизнинг биринчи йилларида тадбиркорлик билан шугулланишни энди бошлаган аёллар биров иккиланиб, хавотирланиб тургани ҳам сир эмас. Уша пайтлари, очиги, аёлларни айтаялман, ҳатто тадбиркор эркакларимиз орасида ҳам бозор иқтисодиёти ҳақида тўла тасаввурга эга бўлмаганлари кўп эди.

— Албатта, хайрили бошланган ишларнинг меваси тотли бўлади. Шу маънода бу соҳани кенроқ йўлга қўйиш учун жиддий изланиш ва тажриба ўрганишлар керак бўлишини назарда тутадиган бўлсак, ассоциациянинг ўзаро ҳамкорликни йўлга қўйиши қандай кечди?

— 1993-95 йилларга келиб, хориждаги жамоат ташкилотлари билан ҳамкорлик ишларини бошлаганимиз ва уларнинг тажрибаларини ўрганганимиз. Хусусан, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти, Осиё Тарақийёт банки, Япониянинг "JAICA" ташкилоти билан ҳамкорликда "Тадбиркорлик" ўқув марказини очганимиз. Бу марказда ҳозирга қадар минглаб аёлларимиз тадбиркорлик сир-асрорларини пухта ўрганишмоқда.

Шунингдек, Германиянинг "Хунармандлар палатаси" билан 10 йиллик лойиҳамиз ҳам бор. Унинг номи "Қасбга ўргатиш"! Биз Германиядан мутахассислар таклиф этамиз, улар бизга мураббийлар тайёрлашда ёрдам беришади. Ҳозирги кунда 115 нафар мураббий аёлларимизга 27 хил касб бўйича иш ўргатмоқда. Биз уларни маҳаллий хомашёдан ва ресурслардан фойдаланган ҳолда, кам маблағ талаб қиладиган ва уй шароитида меҳнат қиладиган касбларга, яъни жун ва ипақдан гилам тўқишга ўргатишимиз. Айримлар кўча сабоқлари иқтисодий самара беришига шубҳа билан қарайди ҳам, лекин, аёлларимизнинг қўл тафтилари ва кўз нурлари эвазига ишлаб чиқарилаётган бундай ажойиб ва бежирим маҳсулотларни ўз харидорларини топиши учун ҳаракат қилдик. Мана, ҳозирнинг ўзидаёқ, худди шундай маҳсулотларга буюртмалар кўпаймоқда. Мисол учун аёлларимиз сават тўқишни ўрганиб олганидан кейин менинг ўзим синов учун Олой бозорига бориб, "саватларга гул ясашиб, сотиб кўринлар-чи", дея таклиф этганман. Ҳозир қаранг, ҳаммаёқда саватчали гуллар совға қилиш урғи айланиб кетди. Меваларни саватларга жойлаб, чиройли қилиб ясашиб сотишни ҳам шундай тарзда йўлга қўйганимиз. Халқимизда "қаловини топсанг, қор ҳам ёнади", деган мақол бор. Бу тадбиркорнинг широгига айланиши керак.

— Кўп кузатганим учунми, Дилдора опа, мени сининг қатъиятли фикрларингиз ва энг муҳими, АЁЛнинг ҳали юзага чиқмаган имкониятларини намойиш этишга бўлган жиддий интилишингиз кўпроқ қизиқтиради. Айниқса, фаол хотин-қизларнинг саъй-ҳаракатларини тўғри тўшунадиганлар ҳам бор ва аксинча, тесқари талқин қиладиганлар ҳам топилди орамизда...

— Маълумки, ҳар бир одамда очик ёки ярип ошқор этилган ташаббускорлик тўғриси яшайди. Усиз мумкин эмас. Кимдир оилада, яна кимдир жамятда фаолликка интилади. Бу табиий жараён. Суст,

харакатсиз, Ўзбекиона айтганда "оч қорним, тинч қулғим" деб ашайдиганларни ким деб аташнинг билмайсан. Хуллас, ҳар бир инсондаги ташаббускорлик, ўз ички имкониятларидан тўғри фойдалана олиш ва пайдо бўлган муаммоларни баҳамжихатликда ҳал этишга бўлган рағбат ва масъуллини илғашнинг ўзи ҳам қобилиятга қиради. Конфуцийнинг бир гапи бор: "Одамларга балиқ тутқазма, балиқни қандай тутишни ўргат!" Бир қарашда галати туюлади, тўғрими? Лекин мантаник ўйлаб кўрсак, унда бир дунё маъно яширинганини англаймиз.

Ҳар доим шундай бўлади: бирон катта, кичикми, ишни бошламоқчи бўлсангиз, ҳамма бирдан қўлаб-қувватламайди. Айниқса, аёлдаги ташаббускорликни, ҳали айтганингиздай, тўғри тўшунадиганлар ҳам бор, ва ўз навбатида "ундан кўра бир оилани обод қилиб ўтирса бўлмасмикин?" Нима қиларкин аралашиб" дейдиганлар, албатта, топиларди. Уларнинг назарида аёл дегани фақат тўрт девор ичида ўтириш учун яратилган, бола тўғсин, тарбияласин, эрнинг қовоғига қараб ўтирсин, деган ғариб тушунча яшаб келади. Йўқ, барака топгур, дунёга боқ, ҳам оилада, ҳам жамятда фаол бўлган хотин-қизларнинг амалга ошираётган улкан ишларини кузат, бири сиёсатчи, бири хайрия ишларини қойиллатиб уйдалаёт, бошқаси корхона-фабрикалар очиб, минглаб одамларни иш билан таъминлаш учун елиб-югуряпти. Ҳар томонлама ибрат олса арзийдиган ишларини, ихтирою амалларини тан олишяпти-ку, дегим келади.

Ёки ўзимиздан мисол келтира қолай: сир эмас, ҳар бир маҳалланинг ўзига тўқ ва аксинча, кам таъминланган хонадонлари бор. Биз шундай вазиятда қандай йўл тутаямиз? Бўш маблағини қандай ишлатишни билмай турган оилалар билан маслаҳатлашиб, шу маблағни муҳтож оилалар меҳнатини рағбатлантириш эвазига муаммога ечим излаймиз. Шундай мақсадларни амалга ошириш учун юзлаб лойиҳаларни амалга оширдик. Икки тараф ҳам манфаатдор. Орамизда бизнинг юритаётган бундай фаолиятимиз моҳиятини тўшунмай, ҳомий сифатида ёрдам беришимизни сўраб келадиганлар ҳам бор. Уларга бизнинг ҳомийлигимиз фақат тадбиркорликка ўргатиш ва шу йўл орқали жамятда ўз ўрнини топиши осон кечишини очик айтмайиз. Қандай қилиб дерсиз? Оддий мисол: Мана, бизда Микрокредит ташкилоти бор. У бир аёлга ўнта товуқ сотиб олишга маблағ беради ва агар у сал тадбиркорлик бўлса, ҳалғи товуқлар кунига ўнта тухум тўгса, бештасини ўз оиласига ажратсин; қолган бештасини бозорга олиб чиқсин, рўзгорининг бирон томонига ярайдими?

Шаръль хонимнинг "ҳамма нарса ўз қўлигда, қўлингчи эса ҳеч қачон туширма", деган шiori бор. Демокчиманки, ҳар қандай муаммони ҳал қилиш фақат давлатнинг вазифасига қиради, деганлар энди янглишадилар. Бундай боқимандалик бир замонлар одамларни дангасалик ва танбалликка, энг даҳшатлиси, "берсанг ейман, бермасанг ўламан"га ўргатиб қўйган эди. Ҳозир замон бошқа, шароит бошқа. Ҳалол ва тўғри, мавжуд қонунларга риоя этган одам тўқ яшяпти.

— Яна қандай истиқболли лойиҳалар устиди иш олиб бораёпсизлар? — Янги йиллимизни Юртбошимиз "Қишлоқ тараққийи ва фаровонлиги"

йили деб номладилар. Бу албатта, бизнинг ассоциациямиз аъзолари зиммасига ҳам масъулиятроқ вазифаларни юклайди. Ва биз ҳам ўз фаолиятимизни янада кенгайтириш учун энди кўпроқ чекка қишлоқлардаги аёлларни фойдаланиб меҳнатга жалб этиш ниятида уларга касб ўргатиш учун мўлжалланган янги лойиҳа устиди иш бошладик. Бу лойиҳадан кўзлаган асосий мақсадимиз — жойларда мураббийлар тайёрлаш ва доимий равишда, улар ёрдамида бизнес таълимини ўргатиш орқали, аҳоли ўртасида тадбиркорликни ривожлантириш ва эндигина фаолият бошлаётган аёллар учун содда ва тушунарли тилда ёзилган янги ўқув қўлланмалари, модуллар ва машқлар ишлаб чиқишдир. Биргина ушбу лойиҳа доирасида, ҳар бир мураббий камиди ўн нафар тадбиркор аёлни ўқитади. Биз учун энг муҳими — натижа!

— Дилдора опа, аёл қайси даражада чиқишдан, қайси вазифани уйдалашидан қатъий назар, у учун энг юксак мақом, барибир яна аёллик мартабаси бўлиб қолаверади! Сиз нарфақат ўзбек ишбилармон аёллари даврасида, балки жаҳондаги ўнлаб давлатларда катта тажрибага эга нодавлат нотижорат ташкилотлари анжуманларида ҳам ўз сўзингизни айтиб келаясиз! Яна бир жиҳати, сиз бошқа қитъаларда яшаётган хотин-қизлар ҳаётини, турмуш тарзини ҳам кўриб келаясиз, яшаш тамойилларини кузатгансиз. Шулардан ҳулоса чиқарганда, бугунги Шарқ аёлининг жамят ва оиладаги ўрни қандай бўлиши керак, деб ўйлайсиз?

— Ғарб ёхуд Европа ёки бошқа, яшаш тарзи, эътиқоди ўзгачароқ бўлган давлатлардаги хотин-қизларнинг, энг аввало ҳаёти, оила ва жамятдаги ўрни, кадр-қиммати ҳақида билишга, кўпроқ маълумот олишга жуда қизиқаман. Аёл барибир ҳамма ерда аёл, десак янглишамиз. Чунки бу табаррук зотнинг номи ҳар қанча улугланмасин, лекин, афсуски, айрим ҳудудларда унинг ҳақ-ҳуқуқлари топталаётган, камситилаётгани бор ҳақиқат. Бундай воқеаларни эшитганимда, мен мени бора шундай жаннатмонанд юртда туғилганимга шукрона айтаман. Негаки, бизнинг Ватанда хотин-қизларга бўлган эътибор, ғамхўрлик ҳеч мунобағасиз айтиш керакки, давлат сиёсати даражасига кўтарилган. Ўзбекистон Қаҳрамонлари, Олий Мажлис Сенатида, Қонунчилик палатасидаги депутатлар орасида, жамятнинг турли қатламларидаги раҳбарлик лавозимларида, хуллас, ҳаётимизнинг барча соҳасида хотин-қизларнинг қўлиги эътиборга молик.

Дарвоқе, барибир азал-азалдан бизнинг Шарқда аёлининг ўрни биринчи навбатда оилада бўлиши муҳим омил саналган. Агар оилани кичик бир жамят деб олсак, солик, истеъдодли, юртга хизмат қиладиган ҳам маънан, ҳам жисмонан қучли фарзандлар тарбиясининг ўзидек, аёлга катта масъулият юклайди. Ана шу кичик жамятдан, катта жамятга сари йўл бошланади. Бизда фарзанд тарбиясида аёлининг ўрни олий даражада туради. "Эркак қўчанки, уйдаги ҳавони аёл белгилайди", дерди бувиларимиз. Шундан ҳулоса қилиб айтадиган бўлсак, аёл оилада ҳам, жамятда ҳам «барометр» вазифасини ўтайди, десам янглишмайман!

Озода БЕКМУРОДОВА суҳбатлашди.

ҚАРИНДОШГА ҚУДА БЎЛМАЙМИЗ ДЕСАМ...

Хозирги ёшларга ҳайронман. Ҳаётнинг тагидан нарини кўришмайди. Бугунги кунни ўйлаб иш тутишади. Невараларимни қилган ишларига қараб шундай деяпман-да. Катта ўғлимни кизи Ойгул жуда шўх, айтганини қиладиган қиз бўлган. Ерга урсангиз, кўкка салчийди. Уз билганидан қолмайди. Бирор нарса деб дакки-дашном берсангиз юзингизга «шарт-шарт» гапирди кўяди. «Хой, қиз боласан, ўзингни сал йиғиштириб, ўйлаб гапир», - десам ҳам йўқ, қулоқ солмайди. Ҳозир учинчи курсда ўқияпти. Айни турмушга чиқадиган пайти. Шунини ўйлаб келаётган совчилардан бирортаси унайлук десам: «Мен амманнинг ўғли икром акамга тегаман. У билан севишамиз», - дейди. Вой ўлмасам, бу нима қилик? Қариндошлар қуда бўлишнинг оқибати нималарга олиб келаётганини телевизорда кўрсатяпти, газеталарда ёзишяпти-ку! У билан қонларинг бир, болаларингдан бирортаси ногирон бўлиб қолса, нима бўлади, десам қулоқ солмайди. У ёқда қизимнинг ўғли Икром тушмағур ҳам «тоғамни қизидан бошқасига ўйланмайман», деб оёқ тираб олган. Мен, ўғлим ва қизим ҳам бундай севгига қаршимиз. Бу ёшларни қандай муросага келтириб бўлади-я?

ОМИНА ая,
Бухоро вилояти.

Бешинчи ораса

АКАМ ҚАРШИ

Сарвар акам мендан уч ёш катта. Яқинда ҳарбий хизматни тугатиб келди. Мен коллежда ўқийман. Акам хизматдан қайтган куни уйимизда зиёфат бўлди. Маҳалламиздан, кўшни қишлоқдан йигитлар келишди. Мен ҳовлида опаларим билан хизмат қилиб юргандим. Акамнинг Давлат деган дўсти бор. У ёнимга келиб исминини, телефон рақамини сўради. «Акамни дўсти-ку, ёмонлик қилармиди», деб телефонимни бердим. Икки кундан кейин ўша бола коллежга мени излаб борибди. У билан икки-уч марта гаплашиб, анча яқин бўлиб қолдик. Бизни учрашиб юрганганимизни бир бола акамга айтиб берибди. Кеча акам мени уйда роса тергади. «Агар яна ўша бола билан учрашганимни кўрсам, оёғингни сиңдириб, уйдан чиқмайдиган қилиб қўяман», - деди. Сабабини сўрасам, «у бола тенгинг эмас», деди-ю, ашиқни қарс этиб ёпиб чиқиб кетди. Кейин Давлатни ҳам уйимизга келмайдиган қилиб қўйди. У билан аллоқамиз узилди. Акамни бунчалар жahl отига миншига нима сабаб бўлганини ҳеч тушунолмаяпман. Ахир у энг яқин дўсти-ку!

ДИЛОБАР,
Хоразм вилояти.

СИЗ ЁҚҚАНСИЗ МЕНГА ҲАМИША

Тошойна қаршисига келиб анча ўтириб қолдим. Фамгин, дардли кўзларимга узоқ термулдим. Тўғриси, уларга тикилиб, дилим вайрон бўлди. Бу нигоҳлар қулишни, шўх-шўх ўйнаб боқини унутиб қўйганига минг йилча бўлди-ёв. Қисматнинг қинғир қилиғи кўзларим шодлигини бир умрга ўғирлаб қўйди... Ҳар гал кўзгуга қараганим ҳамонқоқ қувончимни қувган айрилик кўз ўнгимда тикланади. Ҳаммаёқ ағдар-тўнтар бўлиб, қулоқларим шовқин-сурондан беркилиб қолади. Аламдан юрагим бўғзимга қадалиб, дод солгим келади. Дунёларга сизга қоламан. Худди нимадир мени сиқиб, борлиқдан батомон бадарга қилмоқчидай туюлади. Ўзимни яккабалиш тўшака отиб, ўксиниб-ўксиниб кўзёш тўқаман. Аламдан, қайғудан, соғинчдан ўкиниб бўзлайман...

Дилларимизни дунё қадар шодликка тўлдирган муҳаббатимиз барчага маълум келди. «Мен узоқдан келин олмайдиман!» Бу - ота-онангизнинг қатъий қарори бўлди. «Қишлоққа қиз узатмайман!» Бу ота-онангизнинг сўнгги хулосаси эди. Чиркиллаб қолавердик. Муҳаббат ҳажрда юксалади деб, ўз-ўзимизга таскин берган бўлдик. Бироқ, кўнглимни англаган, сени меҳр-муҳаббати билан ардоқлайдиган инсон билан яшаш, ҳаётнинг аччиқ-чучуғини бирга тотиш энг олий САОДАТ эканини иккимиз ҳам яхши билардик. Аммо, ота-она орзуси йўлида қурбон бўлишдан, тақдиримизга тан беришдан ўзга чорамиз йўқ эди. Шундай бўлди ҳам...

Мени унаштиришди. Энди кўнглимда заррача ҳам умид қолмаганди. Турмуш қуришим шарт экан. Устимдан «ҳукм» ўқилган эди. Тўй куни белгиланди. Шу кўнгда ажал қаршимга келиб, мени қалб оғриғи ва руҳ дардидан тезроқ ҳалос этишини истардим. Бу дил майлини бошқа йўлга бурилиб, азобларим бошқа бировни қурбон қилди. Тўйга, бир hafta қолганда... бўлғуси қувв автохалокатга учраб оламдан ўтди. Мен чимилдик кўрмай бевалик либосига ўрандим. Йигитнинг қирқи ўтгач, биз фотиҳа тўйи муносабати билан қилинган сарпо-суруқларни қуда томонга қайтардик. Мен кўча-қуйда юролмай қолдим. Негадир бу мудқиш воқеага барча мени айбдор санаётгандек туюларди. Ушанда илк бора ҳам-

масига қўл силтаб, сиз билан кочиб кетмаганимга пушаймон бўлгандим. Умр деганлари оқар сув экан.

Унаштирилган йигити оламдан ўтган «бехосият қиз»га бошқа ҳеч ким оғиз солмади. Ёшим ўттиздан ошиб, мен тенгларнинг болалари муҳаббат ёшига етганида хотини ўлган, ажрашган эркаклардан совчилар чиқди. Рад этдим. Ўзим бахтсиз бўла туриб, бировга қандай бахт бераман?! Ёлғизликнинг елкасига бошимни қўйиб, қисматнинг менга атаган чиққаридан юрaverдим. Синовиға сабр билан чидаган бандасига устма-уст синов юборилаверар экан. Ота-онам қазосидан кейин акаларимникига ҳам сизга қолдим. Келиноиларим «бехосият амма»нинг касри уриб, қизлари ўтириб қолишдан чўчишди. Мен уйдан чиқиб кетдим. Ишхонада ҳам ҳаммадан ўзимни четга тортаман. Фақат ёлғиз ўзим билан қолгим келаверади. Умр бўйи Сизни унутиш қўлимдан келмади.

Ҳаётим давомида фақат сизни кутдим. Ичимдаги овоз барибир бир куни ёнимга қайтишингизни таъкидлаб чарчамасди. Ушанда сиз учун, муҳаббатимиз учун курашолмаганим, ота-онамга тушунтиролмаганим учун ўзимни кечиролмайман. Хўш, мен-ку охирига бир киз эдим, аммо, сиздай қадамдан ўт чақнайдиган йигит ҳам муҳаббатимизни асраёлмадингиз. Сизни ҳам айблаёлмайман. Бу— Аллоҳнинг пешонамизга битган битиги. Ундан қочиб кутулмоғимизнинг ҳеч имкони йўқ...

...Биз учрашдик. Мен сизни нигоҳларингиздан танидим. Танидим, қайта рўпара келмаслик учун манзилимни бошқа

йўлга бурдим. Билишимча, сиз иш юзасидан пойтахтда яшашингизга тўғри келиб, шаҳарга қўчиб келган экансиз. Оилангиз, фарзандларингиз бор экан. Бахтиёр экансиз. Шўқр. Сиз билан учрашмасликка қанча тиришсам ҳам, барибир қисмат бизни йўлиқтираверди. Иш жойимни ўзгартирдим. Сизни ҳар кўрганимда кўнглим яраларим қайтадан қонар, олис-олисларда қолган ширин хотираларим дилимни гашлар эди. Бошқа ишга ўтишим сизни биров бўлса-да, нигоҳларимдан узоқлаштирди. Фақат нигоҳларимдан! Яна одатдагидек исмингизни айтиб, тонг оттирдим. Яна хижрон исқанжаси, гап-сўзлар гирдобиди, муҳаббатингиз асираси, соғинчингиз асираси бўлиб яшайвердим.

Бир куни кечки пайт хиёбон оралаб ишдан қайтаётсам, узоқдан кўзим сизга тушди. Болаларингиз ва рафиқангиз билан бирга эдингиз. Дарҳол бошқа томонга бурилдим. Аъзойи баданимда безгак тутгандек титроқ уйғонди. Юрагим ширин орзиқиб, узоқдан кузата бошладим. Бир маҳал сизнинг: «Самодил, секинроқ қизим, йиқилиб тушасан», деганингизни эшитиб қолдим. Беихтиёр кўзларимдан тирқираб ёш чиқиб кетди. Исминини кизингизга қўйибсиз...

Уйга келиб, ўзимни ерга ташладиму, аччиқ-аччиқ кўз ёшлар тўкиб тонг оттирдим. Мени унутмаганингиз, ҳалиям жонқадар севиб яшаётганингиз учун раҳмат сизга.

САМОДИЛ,
Самарқанд вилояти.

Шу кунларда икки ўт орасидан кимдан нима деб маслаҳат сўрашга ҳам уяламан. Чунки ёшим 25да, яхшигина хунарим ҳам бор. Топиш-тутишим ёмон эмас. Лекин...

Янги йилдан сўнг ўзим бир тарафу қариндош-уруғ, уйдагилар бир тараф бўлиб қолдик. Сабоби - ота-онам холамнинг қизига икки йил аввал «огиз солиб» қўйган эмиш. Бир ойдан бери

СЕВИБ ХАТО ҚИЛДИММИ?

бошим қотган. Бу ёқда ўзим кўнглим қўйган қиз бор. Уйга турли баҳоналар билан уч-тўрт марта чақиртиришди.

Бордим. Бўлғуси келин билан учраш, гаплаш, дейишди. Ҳеч оёғим тортмади. Онамга бор гапни айтсам, уввос солиб йиғлади. «Мени десанг, шунга уйланасан!» - деди.

Йўловчи машинада Қаршидан Тошкентга қандай келганимни билмайман. Ваъдалашиб қўйган қиз ҳам хавотирланиб, тинимсиз телефон қилганида «бетобман» деб баҳона тўқидим. Энди эса кўзимга ҳеч нарса кўринмай қолди. Нима қилай? Онамнинг гапига қўнай десам, севганимдан айрилман, севгилимни десам...

БОТИР,
бастакор.

НАҲОТКИ МЕН...

Коллежимизда Баҳор исмли қиз бор. Жуда одобли ва аълочи. Баъзи қизларга ўхшаб дарсларга кечкииб келиб, беписандлик қилмайди. Қўл телефонидан ноўрин фойдаланганини, ўғил болалар олдида овозини баланд қўйиб гапирганини ҳеч эслолмайди. Уқитувчилар ҳам у билан гаплашганда хурматини жойига қўйиб сўзлашади. Айниқса, имтиҳонлар даври бошланганида гуруҳимиз ўқувчилари унинг олдида кетолмай қолишади. У ҳеч кимдан қўлидан қолган ёрдамни аямайди. Қизғонишни билмайди.

Очиғи, мен унинг характериға беш кетаман. Бир куни синглим Милоҳат мехмонлар олдида онамга жеркиб-жеркиб гапирди. Мен унга дакки бердим. Баҳорнинг яхши фазилатлари ҳақида гапириб берсам, айбини тан олиш ўрнига: «Сиз уни яхши кўриб қолгансиз. Унақа идеал қизлар ҳозир йўқ», - дейди. Синглимнинг сўзларини эшитиб, уйланиб қолдим. Наҳотки мен...

САРДОР,
Тошкент шаҳри.

Муҳтарам Юртбошимиз ўзларининг «Юксак маънавият — енгилмас куч» асарларида «Албатта, ҳар қайси халқ ёки миллатнинг маънавиятини унинг тарихи, ўзига хос урф-одат ва анъаналари, ҳаётий қадриятларидан айри ҳолда тасаввур этиб

20-йилларида мўғул истилочилари бу юртнинг энг йирик шаҳар ва қишлоқларини култепага айлантириб, халқни куллик исканжасига солган эди. Шундай бир мудҳиш вазиятда Занги ота ва унинг ўндан ортиқ шоғирдлари элли қахрамонлик, ватанпар-

Тошкент шахрининг 2200 йиллигига

вор ишланиб, ер сатҳидан бир газ чамаси кўтарилади. Тунда ҳамма уйкуга кетгач, гаройиб воқеа юзи беради, яъни тонгда кеча кўтарилган пойдевордан асар ҳам қол-

бўлсин...» дея ҳиммат қилганлар. Занги отани топиш қийин эмас. Бунинг учун бир оқ туяни олиб, яхши ният билан йўлга қўйиб юборасизлар. Кузатиб боринг, у албатта Занги отанинг қабрини топиб боради» дея кўздан қўйиб бўлибди. ... Шундай бўлибди ҳам. Туя ҳозирги Занги ота қишлоғига етиб келиб тўхтабди. Сўнгра йўлдан бироз четроққа ўтиб, тиз чўкибди ва у ён-бу ён аланглабди. Кузатувчилардан бири тезда туянинг атрофини қамчин билан белгилабди. Туя шу чўкканича ўрнидан турми ўрмалаб юқори томон кўзгалаверибди ва юз қадамча бориб тўхтабди. Бошини қибла томонга қўйиб, оёқ-қўлини чўзганча бир наъра тортиб, жон берибди. Кузатувчилар туя ётган жойни чизиб белгилашибди — Занги отанинг қабри шу ерда экан...

Шундан сўнг Амир Темур шу жойда Занги ота мақбарасини зудлик билан қуришга фармон берибди. Мақбаранинг гишталари Туркистондан олиб келиниб, лашкарлар Туркистондан «Занги ота»га қатор туриб гиштни қўлма-қўл узатишибди. Занги ота қадамжоси бунёд этилгач, Амир Темур бобомиз Хожа Аҳмад Яссавий мақбарасини бунёд эттирибди...

Ҳар қандай ривоятда ҳаётий ҳақиқат бор. Жаҳонгир бобомизки, Занги отага шунчалар иззат-икром кўрсатган экан, биз халқимизни ўз эътиқоди, ибрати билан юртпарварликка, улуг инсоний фазилатлари қадрлашга, мардлик ва жасоратга чорлаб ўтган Занги ота Ҳимматийдек аждодларимиз билан фахрланишимиз, уларнинг ҳаёт йўллари ҳақида мукамал илм ва қарашларга эга бўлишимиз зарур.

Гулрух БОЗОРОВА,
Новий педагогика институтининг ўзбек филологияси факультети талабаси.

ЗАНГИ ОТА КИМ?

ул зот ҳақида нималарни биламиз?

бўлмайди. Бу борада табиийки маънавий мерос, маданий бойликлар, кўҳна тарихий ёдгорликлар энг муҳим омиллардан бири бўлиб хизмат қилади», дея таъкидлаб ўтган эдилар. Дарҳақиқат, шундай экан, биз улуг аждодларимиз босиб ўтган йўл, муқаддас қадамжоларимиз, тарихий шахслар ҳақида ҳам тўлақонли тушунчага эга бўлмоғимиз керак.

Маълумки, Тошкент вилоятининг Занги ота туманида «Занги ота» қадамжоси бор. Бу гўша истиқлол йилларида, айниқса чирой очиб зиёрат қилувчиларга руҳий, маънавий қувват бериб келаётгани қувончли албатта. Ҳўш, Занги ота ким?

Тарихий манбаларда келтирилишича, ул зотнинг асли туғилган ва яшаган маскани Шош (Тошкент вилояти) бўлиб, Тошкент билан Қовунчи ораллиғидаги Занги ота қишлоғидир.

Занги отанинг ҳақиқий исми Ойхўжа ибн Тошхўжа бўлиб, «занги» ибораси у кишининг кўринишидан, қорақадан келганлигининг рамзий ифодасидир. Занги ота туркислар оламидаги улуг мутафаккир, мутасаввуф доғишмандлардан бири бўлиб, унинг номи фақат Мовароуннаҳрдагина эмас, балки Хуросон халқлари орасида ҳам маълум ва машҳур эди. Унинг ҳаёти Мовароуннаҳр халқларининг оғир ва даҳшатли турмуш кечирган даврига тўғри келади. Зотан, XIII асрнинг

варлик, адлу инсоф, поклик, яхшилик, меҳр-шафқат каби умуминсоний ғоялар билан руҳлантириб турган.

«Занги ота» мақбарасини Амир Темур бунёд эттирганлиги ҳақида турли ривоятлар бор. Эмишкни, Сохибқирон навбатдаги юришга кетаётган Хожа Аҳмад Яссавий қабрларини зиёрат қилар экан, сафардан қайтгач, бу ерда мақбара қурдиришни кўнглига тугади. Қурилиш ишлари бошланади. Мақбара лойиҳасига кўра, ер остидан пойде-

май, гишт парчалари сочилиб, яхшилик билан кайта тикланган пойдевор эртасига яна шу ҳолатга тушгач, бу ҳақда меъморларнинг Амир Темурга хабар қилишдан ўзга чораси қолмади. Хукмдор ишининг сифати эътибор қаратиб, тунда жасур кишилардан соқчилар тайинлайди... Лекин... Соқчиларнинг гувоҳлик беришича, сахар чоғи сахар томонидан катта баҳайбат ҳўкиз келиб, шохлари билан пойдеворни кўприб ташлаб, сирли равишда

хонгир туш кўради. Тушида эгнида оқ яқтак, бошида оқ салла, оқ соқоллик бир мўйсифид унга юзланиб «Эй Темурбек, мақбарани аввал Занги отага, сўнгра Хожа Аҳмад Яссавийга қургин. Шунда у бузилмайди. Чунки Занги отани чақалоқлигида Хожа Аҳмад Яссавийга кўрсатишган ва ундан суюнчи сўрашган. Шунда ул зот суюнчисига: «Мендан олдин шу гўдакка мақбара қурилсин. Сизлар мени ҳурмат қилиб келибсизлар, бу гўдак мендан ҳам улуг

... **Аёлнинг тани** Ўзлар дард тутди. Биринчи фарзанди бўлгани учун тўлғоқ оғир кечди. Бўлажак она икки дунё ораллиғида зурриёдини дунёга келтириш учун ҳар қандай синовга тайёр эди. Хайринисо опа келинчакнинг ёнидан бир қадам ҳам жилмади, унга мадад бўлди, таскин сўзларини аямади — боланинг табиий йўл билан туғилишига кўмаклашди. Тонгда яқин чақалоқнинг «ингаинга»си янгради! Хайринисо опа она кўзидаги қувонч ёшларини артаркан, ўзини қўшдек енгил сезди... «Тангрига шукр!»

Доим шундай... Мана 33 йил бўлибдики, оналар билан бирга у ҳам дард чекади, Яхшиликдан, Яхши хабардан умид қилади — Оллоҳнинг мўъжизаси — Инсон дунёга келишининг гувоҳи бўлади!

...Хайринисо Қарши туманида ўқитувчилар оиласида туғилиб, воёга етди. Унинг удабурунлиги, зийраклиги, ҳамма ишга тайёр туришини кўриб, отаси Ором ака(рахматлик) уни «ўғлим» деб атарди. Отаси: «Илм — бахтли ҳаёт пойдевори» — деб ўқитишгани учунми, саккиз фарзандлари ҳам билимнинг этагидан маҳкам тутишиб, одамларвар, меҳнаткаш бўлиб ўсишди. Ором ака доим болаларига: «Инсонга беш панжадаги жимжолоқдан

АВЛОДИНГИЗ БЕНУҚСОН БЎЛСИН

томгани ҳам етади. Ҳадди сиғиб, сиздан биров нажот сўраб келса, бағрингиз кенг бўлсин, бемурад қайтарманг», — дерди.

Хайринисо опа Ҳақбердиева Самарқанд Давлат тиббиёт институтини тугатиб, Қарши туманига келганидан буён хотин-қизларнинг ақин сирдошига айланган... Дастлаб туман касалхонасидаги «Аёллар маслаҳатхонаси»да шифокор, кейин аёллар касалликлари бўлими бошлиғи, оналик ва болалик бўйича бош шифокор ўринбосари, хомиладор

аёлларни даволаш бўлими бошлиғи ва... 2007 йилдан буён туғруқ бўлими бошлиғи бўлиб ишлаб келаётган опа ўз ҳаётини она ва боласиз тасаввур қилолмайди. «Она соғлом бўлса, боланинг келажоғи бегубор бўлади», — дейди шифокор. Шунинг учун 43 ўринлик туғруқ бўлимида она ва болалар учун ҳамма шароитни яратишга ҳаракат қилади. Туғруқхона учун сотиб олинган етти хил муолажа қиладиган, бармоқ орқали пульс ўлчайдиган ва наркоз кўядиган — жами 35 млн. сўмлик тиббий ускуналар оналар ва шифокорларга енгиллик туғдирмоқда.

туғиш жараёни ҳам яхши кечади. Биз бу ҳақда қишлоқларга, маҳаллаларга ҳам чиқиб, аёллар билан суҳбатлар олиб борамиз. Ҳатто ёш қизларимизга ҳам тиббий маданият, гигиена, оилавий ҳаёт тўғрисида тушунтиришлар берамиз.

Фурсатдан фойдаланиб, аёл ва қизларимизнинг қулоқларига бир нарсани айтиб қўймоқчиман: Бўлажак она оилада қандай тарбияланса, унинг қизлари ҳам ўз соғлиғига нисбатан шундай муносабатда бўлишади. Шунинг учун оналаримиз, қайноналар, уйингиздаги қизингиз, келиннингиз ва набира-

— Ҳамма масала фақат шу билан ҳал бўлиб қолмайди, — дейди Хайринисо опа. — Аёл ҳаммаша шифокор кузатувида бўлсагина, хомиладорлик ҳам, туғиш жараёни ҳам, бола ҳам соғлом бўлади. Шунинг назарда тутилган ҳолда 23 та чекка қишлоқда врачлик пунктлари ташкил қилинган. Аёллар хомиладор бўлишдан олдин бир сира врач кўригидан ўтишади. Бирор касаллик белгиси аниқланса, албатта даволаш чоралари кўрилади. Аёл шифокор назоратида бўлса,

Илло, сизга ҳам шундай ёруғ ниятлар ҳар доим йўлдош бўлсин, Хайринисо опа, деймиз.

Равшан ЮНУСОВ,
ЎзМУ журналистика факультети талабаси.

Аёлни СОТГАН Аёл

Ўз шаънига доғ тушираётганини билмайдими?

У ерда яхши ҳақ тўлашларини эшитган, аниқ одам-ку, нахотки мени алдаса, деган ўйда аёлнинг таклифига рози бўлдим...

Савдогар аёл сингиси масаласида алдамаган экан. Зилола тушган самолёт Тошкент аэропортидан Малайзиянинг Куала-Лумпур шаҳрига келиб кўнганида уни қутиб олишга чиққан ёш аёл ўзини Райҳона Набиева деб таништирди. Зилола ўша кечаси Райҳона яшаётган ўйда тунади. Эрталаб «меҳмон» уйқудан уйғониши билан Райҳона гапнинг дангалини айтди-қўйди: «Опа, бу ерда ҳеч қандай ресторанда иш йўқ, сиз мен айтган ишни қиласиз. Опамдан 4000 АҚШ доллари қарзингиз бор экан, шундан тез қўбулсангиз, уйингизга қайтасиз. Унгача...».

— Бир кунда бештагача мижозни қабул қилишга мажбурларди, — дейди жабрланувчи. — Пулларни эса ўзи оларди. Бир ярим ойда 3000 АҚШ доллари ишлабман. Бу орада Райҳона бир марта Самарқандга келиб ҳам кетди. Мен уйдан чиқолмасдим, чунки паспортим унинг қўлида эди.

Хуллас, Зилола ўша ерда танишган одамлар ёрдамида пул топиб, Самарқандга қайтиб келган, ҳуқуқни муҳофиза қилувчи идораларга ариза билан мурожаат қилди. Албатта, опа-сингиллар аввалига жабрланувчининг даъвосини ёлгонга чиқаришга уриниб кўришди. Бироқ, аниқ далиллар қаршисида айбланувчи Райҳона Набиеванинг эътироз билдиришига ҳожат ҳам қолмади. Гарчи жабрланувчи Нигора ундан уэр сўраганини ва моддий ёрдам берганини айтиб, айбланувчида даъвоси йўқлигини билдирган бўлса-да, суд Р.Набиеванинг содир этган жиноятини қасддан содир этилган оғир жиноят деб ҳисоблади. Аммо унинг муқаддам судланмаганлиги, аёл киши эканлиги, қарамоғида бир нафар вояга етмаган фарзанди борлигини инобатга олди. Амалдаги қонунларда белгилангандек, жазодан кўзланган мақсад жиноятчининг дунёқарши ва тафаккурини ўзгартириш, деган талабга риоя қилишни лозим деб топди ҳамда унга белгиланган 5 йил 6 ойлик озодликдан маҳрум этиш жазосини шартлига алмаштирди, 2 йиллик синов муддати белгиланди...

Ҳар ҳолда, халқимизда: «Яхши отга бир қамчи...» деган мақол бор. Райҳона ва у сингари хотин-қизлардан ўз гараз максадларида фойдаланувчилар ўзлари ҳам аёл эканликларини, она деган муқаддас одам сазовор бўлганларга қўшмачи, одамфуруш деган тамга сира ярашмаслигини яхшилаб ўйлаб кўришар, эҳтимов.

Музаффар КИЛИЧЕВ,
Самарқанд шаҳар прокурорининг
ўринбосари, адлия кичик
маслаҳатчиси.

Одамларни қул сифатида сотиш, уларни мажбурий меҳнат учун ёллаш жиноятчиликнинг энг оғир кўринишларидан бири ҳисобланади. Чунки бунда инсон ҳуқуқ ва эркинлиги, шаъни, кадр-қиммати топталади. Ваҳоланки, инсонлар ўз ҳуқуқ ва эркинликларига тенг бўлиб тутиладилар. Бу қоида Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон Декларациясининг 1-моддасида ўз аксини топган бўлиб, инсон ҳуқуқларини ҳимоялаш барча демократик давлатлар олдидаги устувор вазифадир. Бу борада мамлакатимизда ҳам кенг қамровли тадбирлар амалга оширилмоқда ва одам савдоси деб номланаётган трансмиллий уюшган жиноятчиликка қарши курашиш самарадорлигини оширишнинг ҳуқуқий чоралари белгиланган.

Бироқ, кўзини молу-давлат ҳирси кўр қилиб қўйган айрим ҳамюртларимиз хануз ўз ватандошларини хўрлаш, хорижга олиб чиқиб сотиб, фоҳишалик билан шуғулланишга мажбурлаш орқали бойлик орттириш пайида бўлишмоқда. Энг ёмони, уларнинг алдовига учиб, «олтин қаср»ларни орзу қилганлар ўзга юрда бошларига оғир савдолар тушганидан кейингина чет элга ноқонуний чиқишининг

оқибатларини тушуниб етмоқдалар. Хорижда ана шундай сарсон-саргардонликни бошидан кечирган самарқандлик Зилола нияти ёвузлик бўлган тоифа — одамфурушлар қурбонига айланганлардан бири.

— Турмушим яхши бўлмагач, эрим билан ажрашиб, Самарқанд шаҳрининг марказидаги умумий ховлилардан икки хонали уйни сотиб олиб, уч фарзандим билан яшай бошладим, — дейди Зилола судда берган кўрсатмасида. — Нигора исмли аёл билан шу ерда танишдим. У ховлимиздаги қизларга кийим-кечак, тилла тақинчоқлар келтириб сотиб юрар, баъзан фоизга пул ҳам бериб турарди. Мен ҳам болаларим учун бу аёлдан кийим-кечак, тилла тақинчоқ олдим. Зарур бўлиб қолгани учун фоизга 300 АҚШ доллари бериб туришини сўраганимда йўқ демади. Хисоблаб қарасам, умумий қарзим 1.300.000 сўмга етиб қолибди. У келиб қарзини қўстайверган, озгина сабр қилинг, албатта қайтараман, дедим. Бироқ, у бунга қўнмади ва яна бир келишида Райҳона исмли сингиси Малайзиядаги ресторанлардан бирида ишлашини, ҳозир уларга ишчи кераклигини айтди.

ИИВ матбуот маркази хабар қилади:

Хурсандчилиги узоққа чўзилмади

Номаялум шахс кўпна-кўпда кўни Навоий вилояти Кармана тумани Али Қўшчи қўчасида яшовчи Т. Фуломнинг уйи эшигини қалит танлаш йўли билан очиб кириб, 500 АҚШ доллари, 50 минг сўм пул ва 4 хил турдаги сарик металлдан ясалган тақинчоқларни ўғирлаб кетди. Бировнинг уйини шипшийдон қилиб мўмай даромад топдим, деб ўйлаган қазобнинг хурсандчилиги узоққа чўзилмади. Қўрилган тезкор чоралар натижасида ушбу жиноятчи Хатирчи туманида яшовчи Ж. Абдурашид содир этгани аниқланиб, у қўлга олинди ва тергов ишлари олиб борилмоқда.

Ожизани талаган номард

Тошкент шаҳар «Чилонзор» метро бекати олдида барзанги йигит Шайхонтоҳур тумани Бунёдкор қўчасида яшовчи Ё. Гулхорани куч ишлатиш йўли билан кўрқитиб, ичида 246800 сўм пули бўлган сумкасини олиб қочаётганда шу ерда хизмат вазифасини ўтаётган ички ишлар ходимлари томонидан ушланди. Маълум бўлишича, ожизани талаган номард Тошкент вилояти, Зағнота туманида яшовчи, муқаддам судланган С. Баходир бўлиб чиқди. Собиқ жиноятчи устидан яна жиноят иши кўзгатилади.

Ҳужжатсиз милтик

Фарғона вилоятининг Олтириқ туманида ўтказилган тезкор тадбирлар бесағар кетмади. Чордара қўчасида яшовчи фуқаро К. Нўмонжоннинг уйида ички ишлар идораси рўйхатидан ўтмаган «ИЖ» русумли, 16 қилибрил, 6563 рақамли ов милтиги сақланаётгани маълум бўлди. Қонунбузар ушланди, дастлабки терговолди ҳаракатлари олиб борилмоқда.

«Нексия» эгасига қайтарилди

Тошкент шаҳар Шайхонтоҳур тумани Жарарик даҳасида яшовчи А. Камолхўжа Чирчиқ шаҳрида яшовчи А. Ёркиной билан биргаликда «ов»га чиқиди. Албатта, шикордан мақсад уловли бўлиш эди. Хамтовоклар Тошкент шаҳар Чилонзор тумани, Бунёдкор қўчасидаги 2-уй олдида турган П. Евгенийга тегишли «Нексия» русумли 30 Т 6330 давлат рақамли автомашинани хайдаб қочиди. Ички ишлар идоралари томонидан қўрилган тезкор чора-тадбирлар тўғрисида автомашина эгасига техник сўз ҳолда қайтарилди. Камолхўжа билан Ёркиной эса энди терговчиларнинг саволларига жавоб излашмоқда.

Норали ОЧИЛОВ,
лейтенант.

Хуқуқ лаёқати нима ёки вояга етмаган фуқаро ҳам муомала лаёқатига эга ҳисобланадими?

Умид Алибоев,
Навоий шаҳри.

Барча фуқароларнинг фуқаролик ҳуқуқ ва бурчларига эга бўлиш лаёқати ҳуқуқ лаёқати дейилади. Ҳуқуқ лаёқатининг мазмуни фуқароларнинг мулк ҳуқуқи асосида мол-мулкка эга бўлишлари, мол-мулкни мерос қилиб олишлари ва васият қилиб қолдиришлари, банкларда жамғармаларга эга бўлишлари, битимлар тузишлари ва мажбуриятларда иштирок этишлари, машғулот тури ва яшаш жойини белгилашлари кабиларда ифодаланади.

Инсон туғилиши билан унинг ҳуқуқ лаёқати вужудга келади ва вафот этиши билан тугайди. Фуқаролар ва юридик шахслар ўзларига тегишли бўлган фуқаролик ҳуқуқларини, жумладан, уларнинг ҳимоя қилиш ҳуқуқини ҳам ўзи хоҳишларига кўра тасарруф этадилар. Энг асосийси, ана шу ҳуқуқларни амалга ошириш учун фуқаролар муомала лаёқатига эга бўлишлари лозим. Ҳўш, муомала лаёқатининг ўзи нима? Бу фуқаронинг ўз ҳаракатлари билан фуқаролик ҳуқуқларига эга бўлиш ва уларни амалга ошириш, ўзи учун фуқаролик бурчларини вужудга келтириш ва уларни бажариш лаёқатидир. Фуқаро унинг учун ўз хатти-ҳаракати аҳамияти ва натижаларига тушуниб етиш қобилиятига эга бўлиши лозим. Бундай сифатларга эга бўлмаганлар муомала лаёқатсиз ҳисобланадилар. Фуқаро фақатгина суднинг қарорига кўра муомалага лаёқатсиз деб топилши мумкин.

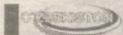
14 ёшдан 18 ёшгача бўлганлар юридик аҳамиятга эга бўлган битимларни ўз ота-оналари фарзандликка одувчилари ёки ҳомийларининг ёзма розилиги билан амалга оширадилар.

14 ёшдан 18 ёшгача бўлган вояга етмаганлар иш ҳақларини, стипендияларини ва бошқа даромадларини тасарруф этиш, фан, адабиёт ва санъат асарининг ихтиро ёки ўз ақлий фаолиятининг қонун билан қўрилганлигини бошқа натижаеининг муаллифи ҳуқуқини амалга оширишлари, қонунга мувофиқ кредит муассасаларига омонатлар қўйишлари ва уларни тасарруф этишлари, майда машъий битимларни тузишлари мумкин.

Жамила РАСУЛОВА,
Навоий шаҳар нотаруси.

Саҳифани
Наргиза Қосимова тайёрлади.

ДУШАНБА 2

Хурматли телетомошбинлар! Профилактика муносабати билан душанба, 2 февраль кuni «O'zbekiston» телерадиоанали ўз кўрсатувларини соат 14.55 дан бошлайди.

- 14.55 Кўрсатувлар дастури.
15.00 «Тахлилнома».
15.45 «Юртим бўйлаб» дастури: «Фусункор киш».

- 20.05 Миллий сериал: «Туташ тақдирлар».
20.45 «Ватанимни куйлайман».
20.50 ТВ - анонс.

YOSHLAR

- 6.55 «Yoshlar» салони.
7.00 «Ешлар майдоли».
7.30 «Давринг боласи».

- 16.00 «ДАВР».
16.10 «Афсона ва хакикат».
17.00 «Келажак эгалари».

SPORT

- 17.50 Кўрсатувлар тартиби.
17.55 Мультсериал: «Кўк рангли сичқона ва хумбош мушук».

- 19.50 «Саломат бўлинг» /рус/.
20.00 «Пойтахт» ахборот дастури /рус/.
20.20 «Анонс».

SPORT

- 7.00 «Талкин».
7.30 Футбол. Евро - 2008. Греция - Швеция.

TV-MARKAZ

- 07.00 Ўзбек наволари
08.00 Сериал «Жассига ўхшаш йўк».

ntt

- 07:40 Мумтоз мусика
08:00 Парламент соати
08:20 «Кутилмаган томоша».

- 13:25 Мусика
13:35 «Янги авлод» кўрсатуви
14:00 Оилавий экран

СофТС

- 08:00 Сериал «Ранетки»
08:50 Сериал «Папины дочки»
09:20 «Мир в твоей тарелке».

- 18:30 Программа «Незведное детство»
18:55 «6 Кадров»
19:20 Сериал «Рыжая».

SPORT

- 5.00 «Доброе утро»
9.00 Новости
9.05 Телеканал «Доброе утро».

СЕШАНБА 3

6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
7.00 «Иклим».
7.05 «Ёмгир симфонияси» /Т.с/.

- 17.15 «Худудлар ҳаёти».
«Болалар сайёраси».
17.35 «Эртақлар - яхшиликка етаклар».

YOSHLAR

- 7.00 «Ешлар майдоли».
7.30 «Давринг боласи».
7.40 «Қора ўрдак».

- 12.45 «Ватаним менинг!»
20.55 «Болалар сайёраси».
13.15 «Кишлоқдаги тенгдошим».

SPORT

- 7.00 «Хабарлар» (ўзб. тил)
7.20 Футбол. Евро - 2008. Чехия - Португалия.

- ал. /рус/.
20.55 «Репортаж».
21.05 «Жозиба».

TV-MARKAZ

- 07.00 Ўзбек наволари
08.00 Сериал «Жассига ўхшаш йўк».

- Сериал.
21.30 «Хабарлар» (ўзб. тил)
21.50 Интерфутбол.

TV-MARKAZ

- 07.00 Ўзбек наволари
08.00 Сериал «Жассига ўхшаш йўк».

- 11:20 Мусика
11:30 «Сўғдиёна»
12:00 «Худуд»

СофТС

- 08:00 Сериал «Ранетки»
08:50 Сериал «Папины дочки»
09:20 «Мир в твоей тарелке».

- 17:10 «Истории в деталях»
17:35 Сериал «Папины дочки».

SPORT

- 5.00 «Доброе утро»
9.00 Новости
9.05 Телеканал «Доброе утро».

ЧОРШАНБА 4

6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
7.00 «Иклим».
7.05 «Ёмгир симфонияси» /Т.с/.

- 11.15 Миллий сериал: «Туташ тақдирлар».
11.55 «Эски альбом».

YOSHLAR

- 7.00 «Ешлар майдоли».
7.30 «Давринг боласи».

- 12.00 Миллий сериал: «Мафтуна».
20.45 «Ватанимни куйлайман».

- 12.00 Миллий сериал: «Мафтуна».
20.45 «Ватанимни куйлайман».

- 20.25 «Автопатруль».
20.45 «Билим ва тафаккур».

- 17.55 Мультсериал: «Кўк рангли сичқона ва хумбош мушук».

- 7.00 «Хабарлар» (ўзб тил)
7.20 Футбол. Евро - 2008. Швейцария - Туркия.

TV-MARKAZ

07.00 Ўзбек наволари
08.00 Серилал «Жасига ўхшаши йўқ»
08.30 Ўзбек наволари
09.30 Серилал
10.20 Ўзбек наволари
11.30 «Заложница» худ. фильм
13.05 Ўзбек наволари
15.00 Серилал «Жасига ўхшаши йўқ»
15.30 Мультфильм
17.00 Ўзбек наволари
17.30 «Тор-10»
18.05 Ўзбек наволари
18.30 Серилал «ЖАСИГА ўхшаши йўқ»
19.00 Ўзбек наволари
20.30 «Звездапад»

21.10 Ўзбек наволари
21.30 Серилал
22.20 Киноколлекция: «НЕБО, ДЕВУШКА, САМОЛЕТ» худ. фильм
23.50 Мультфильм
ntt
07.00 Мумтоз мусиқа
07.10 «Омад» студиясининг «Яши кайфият» дастури
08.00 «Худуд»
08.20 «Кутилмаган томоша»
08.40 Мусиқа
09.00 Серилал
09.30 НТТда бадий фильм
11.00 «Келажак овози» ёшлар студияси тақдим этади
11.20 Мусиқа
11.30 «Сўғдиёна»

12.00 «Худуд»
12.20 Мусиқа
12.40 «Самовий дарвоза» сериали
13.25 Мусиқа
13.35 «Янги авлод» курсатуви
14.00 Оилавий экран
17.00 «Янги авлод» курсатуви
17.25 Мусиқа
17.40 Худудий телестанциялар томонидан тақдим этилган курсатувлар
17.50 Мусиқа
18.00 «Сўғдиёна» мунис аёллар курсатуви
18.30 «Келажак овози» худ. фильм
19.00 НТТда бадий фильм
20.30 «Худуд» ахборот-таҳлилий дастури
21.00 Серилал
21.40 «Кутилмаган томоша»

22.00 «Кашкирлар макони»
22.30 «Омад» студиясининг тақдим этади: «Яши кайфият» дастури
23.20 Кечки кинозал
СофТС
08.00 Серилал «Ранетки»
08.50 Серилал «Папины дочки»
09.20 «Мир в твоей тарелке»
10.10 «Мужской портрет»
11.00 «Иностранная кухня»
11.25 «Детская»
11.50 Программа «Незвездное детство»
12.15 «6 кадров»
12.40 Серилал «Папины дочки»
13.10 Музыка

13.25 «Мир в твоей тарелке»
14.15 «Мужской портрет»
15.05 Серилал «Рыжая»
15.55 «Иностранная кухня»
16.20 «Детская»
16.45 Программа «Незвездное детство»
17.10 «Истории в деталях»
17.35 Серилал «Папины дочки»
18.05 «Галилео»
18.30 Программа «Незвездное детство»
18.55 «6 кадров»
19.20 Серилал «Рыжая»
20.10 Серилал «Папины дочки»
20.40 Серилал «Ранетки»
21.30 «Истории в деталях»
21.55 «6 кадров»
22.20 «Музыка»

5.00 «Доброе утро»
9.00 Новости
9.05 Телеканал «Добро утро». Продолжение
9.30 «Малахов +»
10.25 «Модный приговор»
11.25 «Контрольная закупка»
12.00 Новости
12.20 «Агент национальной безопасности»
13.25 «Детективы»
14.00 Другие новости
14.25 «Понять. Простить»
15.00 Новости (с субтитрами)
15.20 «Огонь любви». Многосерийный фильм

16.10 «Давай поженимся!»
17.05 «Федеральный судья»
18.00 Вечерние новости (с субтитрами)
18.15 «Пусть говорят» с Андреем Малаховым
19.10 «След»
19.55 «Богатая и любимая». Многосерийный фильм
21.00 Время
21.30 «Широкая река».
22.35 «Сергей Мартинсон. Комический злодей»
23.25 Ночные новости
23.50 Бен Стиллер в комедии «Черная зависть»
1.40 Комедия «Танцы улиц»
3.00 Новости
3.05 Комедия «Танцы улиц»
Продолжение
3.25 Детектив «Мышеловка»

ПАЙШАНБА 5

6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
7.00 «Иклим»
7.05 «Эмир симфонияси». Т/с.
7.30 ТВ - анонс.
7.35 «Икки дарё оралигида»
7.55 «Изхор»
8.00 «Ахборот»
8.35 ТВ - анонс.
8.40 «Олам ва одам» дастури: «Ер сайёраси»
«Болалар сайёраси»
9.30 «Андерсен эртаклари». М/с.
9.55 «Цирк, цирк, цирк»
10.10 ТВ - анонс.
10.15 «Бир улка-ки...»
10.35 «Эл тинчлиги йўлида»
10.55 «Сизнинг адвокатингиз»
11.00 «Ахборот»
11.10 «ТВ - шифокор»
11.15 Миллий сериал: «Тугаш тақдирлар»
11.50 «Ахборот», инглиз/12.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
12.50 «Иклим»
12.55 ТВ - анонс.
13.00 «Муҳаббат ёгдуси». Т/с.
14.00 «Ахборот»
14.15 «Келажак боғбони»
14.35 ТВ - анонс.
14.40 «Миконият»
15.00 - 16.00 «Маънавият» дастури.
16.00 «Ўзбегим ёшлари - Бельгияда». 2-қисм.
17.00 «Ахборот»
17.10 ТВ - анонс.

17.15 «Махалла».
«Болалар сайёраси»
17.35 «Эртаклар - яхшиликка етаклар»
17.55 ТВ - анонс.
18.00 Миллий сериал: «Турмуш чорраҳаларида»
18.50 «Олтин мерос»
18.55 ТВ - анонс.
19.00 Тошкент - 2200.
«Тарих кўзгуси»
19.20 «ТВ - шифокор»
19.25, 19.55, 20.55 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» /рус/.
20.00 ТВ - анонс.
20.05 Миллий сериал: «Тугаш тақдирлар»
20.45 «Соз сеҳри»
21.00 «Ахборот»
21.30 «Хонадон»
21.55 «Муҳаббат ёгдуси». Т/с.
22.55 «Иклим»
23.00 «Устаси фаранг»
Б/ф. 2-қисм.

13.30 «Ешлар майдони»
14.00 «Шахзоданинг кўшиғи». Т/с.
14.50 «Келажак эгалари»
15.00 «Алишер Навоий»
В/ф.
15.25 «Водий дурдонаси». 4-қисм.
16.00 «ДАВР»
16.10 «Афсона ва ҳақиқат»
17.00 «Даврининг боласи»
17.10 «Мультипанорама»
17.30 «Шахзоданинг хақида қисса». Б/ф.
19.00 «ДАВР»
19.30 «Ишк жодуси». Т/с.
20.20 «KINOMANIYA»
20.50 «Шахзоданинг кўшиғи». Т/с.
21.45 2009 йил - Кишлоқ тараққийи ва фаровонлиги йили: «Кишлоқ уйлари»
22.00 «ДАВР»
22.30 «Бепарво бўлманг!»
22.35 «Хаёт-мамот». Т/с.

18.30 «Пойтахт» ахборот дастури
18.50 «Анонс»
18.55 «Эсмеральда». Теле-сериал.
19.20 Бизнес-«Пойтахт»
19.25 «Мусиқа SMS»
19.45 «Анонс»
19.50 «Иктисод - ревью» /рус/.
20.00 «Пойтахт» ахборот дастури /рус/.
20.20 «Тошкент-2200» /рус/.
20.25 «Милагрос». Теле-сериал. /рус/.
21.05 «Интервью» /рус/.
21.25 «Анонс»
21.30 «Пойтахт» ахборот дастури
21.50 «Анонс»
21.55 «Уйларим»
22.00 «Телекурьер-маркет»
22.15 «O'zbektelevision» на мойлиқ этади: «Тулпорим»
22.30 «Пойтахт» ахборот дастури /рус/.
22.50 «Кино SMS со звездами»
22.55-00.30 Кино: «Снежные псы» /Премьера/.

18.00 «Тет-а-тет»
18.10 «Спорт салтанати»
18.30 «Хабарлар» (рус тил)
18.50 Биатлон.
20.00 «Ринг қироллари»
20.40 «Монтекристо». Сериал.
21.30 «Хабарлар» (ўзб. тил)
21.50 **Интерфутбол**.
23.25 «Властелин моря». Сериал.
00.25 «Тунингиз осуда бўлсин!»

09.30 НТТда бадий фильм
11.00 «Келажак овози»
11.20 Мусиқа
11.30 «Сўғдиёна»
12.00 «Худуд»
12.20 Мусиқа
12.40 «Самовий дарвоза»
13.25 Мусиқа
13.35 «Янги авлод» курсатуви
14.00 Оилавий экран
17.00 «Янги авлод» курсатуви
17.25 Мусиқа
17.40 Худудий телестанциялар томонидан тақдим этилган курсатувлар
17.50 Мусиқа
18.00 «Сўғдиёна»
18.30 «Келажак овози»
19.00 НТТда бадий фильм
20.30 «Худуд»
21.00 Серилал
21.40 «Кутилмаган томоша»
22.00 «Кашкирлар макони»
22.30 «Оқ ажал домида» хужжатли фильм
22.50 Мусиқа
23.00 Кечки кинозал

17.10 «Истории в деталях»
17.35 Серилал «Папины дочки»
18.05 «Галилео»
18.30 Программа «Незвездное детство»
18.55 «6 кадров»
19.20 Серилал «Рыжая»
20.10 «Папины дочки»
20.40 Серилал «Ранетки»
21.30 «Истории в деталях»
21.55 «6 кадров»
22.20 «Музыка»

6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
7.00 «Иклим»
7.05 «Эмир симфонияси». Т/с.
7.30 ТВ - анонс.
7.35 «Икки дарё оралигида»
7.55 «Изхор»
8.00 «Ахборот»
8.35 ТВ - анонс.
8.40 «Олам ва одам» дастури: «Ер сайёраси»
«Болалар сайёраси»
9.30 «Андерсен эртаклари». М/с.
9.55 «Цирк, цирк, цирк»
10.10 ТВ - анонс.
10.15 «Бир улка-ки...»
10.35 «Эл тинчлиги йўлида»
10.55 «Сизнинг адвокатингиз»
11.00 «Ахборот»
11.10 «ТВ - шифокор»
11.15 Миллий сериал: «Тугаш тақдирлар»
11.50 «Ахборот», инглиз/12.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
12.50 «Иклим»
12.55 ТВ - анонс.
13.00 «Муҳаббат ёгдуси». Т/с.
14.00 «Ахборот»
14.15 «Келажак боғбони»
14.35 ТВ - анонс.
14.40 «Миконият»
15.00 - 16.00 «Маънавият» дастури.
16.00 «Ўзбегим ёшлари - Бельгияда». 2-қисм.
17.00 «Ахборот»
17.10 ТВ - анонс.

7.00 «Ешлар майдони»
7.30 «Даврининг боласи»
7.40 «Қора ўрдак». М/с.
8.00 «Қадрдон кўшиқлари»
8.10 «Рақсар гулдастаси»
8.20 «Ишк жодуси». Т/с.
9.05 «Миллий мерос»
9.10 «Муъжизавий дунё»
10.00 «ДАВР»
10.10 «Ошии». Т/с.
11.00 «Нафосат олами»
11.10 «Чемпион»
11.30 «Шаш сирлари»
11.50 «Най»
12.00 Миллий сериал: «Мафтуна»
12.45 «Ватаним менинг!»
13.00 «ДАВР»
13.10 «Автопатруль».

7.25 «Салом, Тошкент!»
8.25 Бизнес-«Пойтахт»
8.35 «Эсмеральда»
9.00 «Телекурьер - маркет»
9.20 «Хор жамоасининг концерти»
9.30 «Пойтахт»
9.45 «Интервью»
10.00 «Мусиқа SMS»
10.25 «Тошкент-2200»
10.30 «Пойтахт»
10.40 «Милагрос»
11.10 «Саломат бўлинг»
11.30 - 13.00 Кино: «Адский небоскреб».
***
17.55 Мультсериал: «Кўк рангли сиқона ва хумбош мушук». 8-қисм.
18.05 «Телекурьер - маркет».

7.00 «Хабарлар» (ўзб тил)
7.20 Футбол. Евро 2008. Хорватия - Германия.
9.00 «Хабарлар» (рус тил)
9.25 «Малахов +»
10.20 «Тет-а-тет»
10.30 Футбол. Англия чемпинати шарҳи.
11.10 - 11.50 Футзал. Ўзбекистон чемпинати.
***

07.00 Ўзбек наволари
08.00 «Жасига ўхшаши йўқ»
08.30 Ўзбек наволари
09.30 Серилал
10.20 Ўзбек наволари
11.30 «Небо, девушка, самолёт» худ. фильм
13.00 Ўзбек наволари
14.30 Премьера (ўзб)
15.00 «Жасига ўхшаши йўқ» мультфильм
17.00 «Baby Terra Landiya»
17.30 Ўзбек наволари
18.30 Серилал «ЖАСИГА ўхшаши йўқ»
19.00 Ўзбек наволари
20.30 «Jannat Makon»
21.00 Ўзбек наволари
21.30 Серилал
22.20 «АППАЛУЗА» х/ф
00.15 Миксер

08.00 Серилал «Ранетки»
08.50 Серилал «Папины дочки»
09.20 «Мир в твоей тарелке»
10.10 «Мужской портрет»
11.00 «Охотники за рецептами»
11.25 «Полевые работы»
11.50 Программа «Незвездное детство»
12.15 «6 кадров»
12.40 «Папины дочки»
13.10 Музыка
13.25 «Мир в твоей тарелке»
14.15 «Мужской портрет»
15.05 Серилал «Рыжая»
15.55 «Охотники за рецептами»
16.20 «Полевые работы»
16.45 Программа «Незвездное детство»

5.00 «Доброе утро»
9.00 Новости
9.05 Телеканал «Добро утро». Продолжение
9.30 «Малахов +»
10.25 «Модный приговор»
11.25 «Контрольная закупка»
12.00 Новости
12.15 «Агент национальной безопасности»
13.20 «Детективы»
14.00 Другие новости
14.25 «Понять. Простить»
15.00 Новости
15.15 «Огонь любви»
16.10 «Давай поженимся!»
17.05 «Федеральный судья»
18.00 Вечерние новости
18.15 «Пусть говорят»
19.10 «След»
19.55 «Богатая и любимая»
21.00 Время
21.30 «Широкая река».
22.35 «Человек и закон»
23.25 Ночные новости
23.50 «Судите сами»
0.50 Европейской хоккейный тур. Сборная России - Сборная Швеции. Передача из Швеции
2.50 Х/ф «Один неверный ход»
3.00 Новости
3.05 Триллер «Один неверный ход». Продолжение

ЖУМА 6

6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
7.00 «Иклим»
7.05 «Эмир симфонияси». Т/с.
7.30 ТВ - анонс.
7.35 «Икки дарё оралигида»
7.55 «Изхор»
8.00 «Ахборот»
8.35 ТВ - анонс.
8.40 «Олам ва одам» дастури: «Ер сайёраси»
«Болалар сайёраси»
9.30 «Андерсен эртаклари»
9.55 «Цирк, цирк, цирк»
10.10 ТВ - анонс.
10.15 «Таблимга эътибор - келажакка эътибор»
10.35 «Бекат»
11.00 «Ахборот»
11.10 «ТВ - шифокор»
11.15 Миллий сериал: «Тугаш тақдирлар»
11.55 ТВ - анонс.
12.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
12.50 «Иклим»
12.55 ТВ - анонс.
13.00 «Муҳаббат ёгдуси». Т/с.
14.00 «Ахборот»
14.15 «Одамлардан бири»
14.35 ТВ - анонс.
14.40 Тошкент - 2200. «Тарих кўзгуси»
15.00 - 16.00 «Маънавият» дастури.
16.00 Миллий кино: «Сени излаб»
16.35 ТВ - анонс.
16.40 «Эъзо»
17.00 «Ахборот»
17.10 ТВ - анонс.
17.15 «Саломатлик дастури».

«Болалар сайёраси»
17.35 «Эртаклар - яхшиликка етаклар»
17.55 «Сизнинг адвокатингиз»
18.00 Миллий сериал: «Турмуш чорраҳаларида»
18.50 «Олтин мерос»
18.55 «Минг бир ривоят»
19.00 «Хидоят сари»
19.30 «Ахборот» /рус/.
20.05 Миллий сериал: «Тугаш тақдирлар»
20.45 «Ватанимни куйлайман»
21.00 «Ахборот»
21.35 «Минг бир ҳунар»
21.50 «Муҳаббат ёгдуси». Т/с.
22.55 ТВ - анонс.
23.00 «Устаси фаранг»
Б/ф. 3-қисм.

13.30 «Ешлар майдони»
14.45 «Мафтунокор замин»
14.50 «Эверест»
15.20 «Бобур хазинаси»
15.25 «Муқаддас қадамжол»
16.00 «ДАВР»
16.10 «Афсона ва ҳақиқат»
17.00 «Даврининг боласи»
17.10 «Мультипанорама»
17.30 «Уч бакалоқ». Б/ф.
19.00 «ДАВР»
19.30 «Ишк жодуси». Т/с.
20.20 «Навоий хазинаси»
20.25 «Yoshlar-FM»
20.45 «Билим ва тафаккур»
20.50 «Шахзоданинг кўшиғи». Т/с.
21.45 «Навбатчи»
22.00 «ДАВР»
22.35 «Хаёт-мамот». Т/с.

20.00 «Тошкент-2200» /рус/.
20.25 «Милагрос». Теле-сериал. /рус/.
20.55 «Репортаж» /рус/.
21.05 «Жоизба»
21.30 «Пойтахт» ахборот дастури.
22.00 «Телекурьер - маркет»
22.15 Тошкент шахрининг 2200 йиллиги олдидан: «Менинг шарҳи»
22.30 «Пойтахт» ахборот дастури /рус/.
22.50 «Кино SMS со звездами»
22.55-00.30 Любимые кинофильмы: «Гараж».

07.00 Ўзбек наволари
08.00 Серилал «Жасига ўхшаши йўқ»
08.30 Ўзбек наволари
09.30 Серилал
10.20 Ўзбек наволари
11.30 «Аппалуза» худ. фильм
13.25 Ўзбек наволари
15.00 Серилал «Жасига ўхшаши йўқ»
15.30 Мультфильм
17.00 Ўзбек наволари
17.30 Премьера (рус)
18.00 Ўзбек наволари
18.30 Серилал «ЖАСИГА ўхшаши йўқ»
19.00 Ўзбек наволари
21.30 Серилал
22.20 «НАЗАД В БУДУЩЕЕ» худ. фильм
00.15 Миксер

08.00 Серилал «Ранетки»
08.50 Серилал «Папины дочки»
09.45 «Детская»
10.15 «Правильный дом»
10.20 «Декоративные страсти»
10.30 «Стильные метры»
11.00 «Кулинарный техникум»
11.25 «Спросите повара»
11.50 «Незвездное детство»
12.15 «6 кадров»
12.40 «Папины дочки»
13.10 Музыка
13.25 «Дом с мезонином»
14.15 «Правильный дом»
14.35 «Стильные метры»
15.05 Серилал «Рыжая»
15.55 «Кулинарный техникум»
16.20 «Спросите повара»
16.45 «Незвездное детство»
17.10 «Истории в деталях»
17.35 «Папины дочки»
18.05 «Галилео»

18.30 «Незвездное детство»
18.55 «6 кадров»
19.20 Серилал «Рыжая»
20.10 «Папины дочки»
20.40 Серилал «Ранетки»
21.30 «Истории в деталях»
21.55 «6 кадров»
22.20 «Музыка»

6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
7.00 «Иклим»
7.05 «Эмир симфонияси». Т/с.
7.30 ТВ - анонс.
7.35 «Икки дарё оралигида»
7.55 «Изхор»
8.00 «Ахборот»
8.35 ТВ - анонс.
8.40 «Олам ва одам» дастури: «Ер сайёраси»
«Болалар сайёраси»
9.30 «Андерсен эртаклари»
9.55 «Цирк, цирк, цирк»
10.10 ТВ - анонс.
10.15 «Таблимга эътибор - келажакка эътибор»
10.35 «Бекат»
11.00 «Ахборот»
11.10 «ТВ - шифокор»
11.15 Миллий сериал: «Тугаш тақдирлар»
11.55 ТВ - анонс.
12.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
12.50 «Иклим»
12.55 ТВ - анонс.
13.00 «Муҳаббат ёгдуси». Т/с.
14.00 «Ахборот»
14.15 «Одамлардан бири»
14.35 ТВ - анонс.
14.40 Тошкент - 2200. «Тарих кўзгуси»
15.00 - 16.00 «Маънавият» дастури.
16.00 Миллий кино: «Сени излаб»
16.35 ТВ - анонс.
16.40 «Эъзо»
17.00 «Ахборот»
17.10 ТВ - анонс.
17.15 «Саломатлик дастури».

7.00 «Ешлар майдони»
7.30 «Даврининг боласи»
7.40 «Қора ўрдак». М/с.
8.00 «Қадрдон кўшиқлари»
8.10 «Рақсар гулдастаси»
8.20 «Ишк жодуси». Т/с.
9.05 «Миллий мерос»
9.10 «Муъжизавий дунё»
10.00 «ДАВР»
10.10 «Ошии». Т/с.
10.55 «JzEx»
11.00 «Нафосат олами»
11.10 «Чемпион»
11.30 «Дутор»
11.40 «Ўзбегим»
12.00 Миллий сериал: «Мафтуна»
12.45 «Ватаним менинг!»
12.55 «Навоий хазинаси»
13.00 «ДАВР»
13.10 «Автопатруль»
13.30 «Ешлар майдони»
14.00 «Шахзоданинг

7.25 «Салом, Тошкент!»
8.35 «Эсмеральда»
9.00 «Телекурьер - маркет»
9.20 «Дурдона»
9.30 «Пойтахт»
9.40 «Эртамиз эгалари»
10.00 «Мусиқа SMS»
10.25 «Тошкент-2200»
10.30 «Пойтахт»
10.40 «Милагрос»
11.10 «Интервью» /рус/.
11.30 «Тошкент-2200» /рус/.
11.40-13.15 Кино: «Снежные псы»
XXX.
18.05 «Телекурьер - маркет»
18.20 «Тошкент-2200»
18.30 «Пойтахт» ахборот дастури
18.50 «Анонс»
18.55 «Эсмеральда». Теле-сериал.
19.20 Бизнес-«Пойтахт»
19.25 «Мусиқа SMS»
19.45 «Анонс»
19.50 «Саломат бўлинг»
20.00 «Пойтахт» ахборот да-

7.00 «Хабарлар» (ўзб тил)
7.20 Футбол. Евро 2008. Австрия - Польша.
9.00 «Хабарлар» (рус тил)
9.25 «Малахов +»
10.20 «Тет-а-тет»
10.30 - 11.30 «Снукер».
***
18.00 «Тет-а-тет»
18.10 «Халқ уйинлари»
18.30 «Хабарлар» (рус тил)
18.50 Горные лыжи.
20.00 Футбол. Испания чемпинати шарҳи.
20.40 «Монтекристо». Сериал.
21.30 «Хабарлар» (ўзб. тил)
21.50 **Интерфутбол**.
23.25 «Властелин моря». Сериал.

07.00 Мумтоз мусиқа
07.10 «Омад» студиясининг «Яши кайфият» дастури
08.00 «Худуд» ахборот-таҳлилий дастури
08.20 Самарқанд-СТВ тақдим этади: «Кутилмаган томоша»
08.40 Мусиқа
09.00 Серилал
09.30 НТТда бадий фильм
11.00 «Келажак овози» ёшлар студияси тақдим этади
11.20 Мусиқа
11.30 «Сўғдиёна» мунис аёллар курсатуви
12.00 «Худуд» ахборот-таҳлилий дастури
12.20 Мусиқа
12.40 «Самовий дарвоза»

08.00 Серилал «Ранетки»
08.50 Серилал «Папины дочки»
09.45 «Детская»
10.15 «Правильный дом»
10.20 «Декоративные страсти»
10.30 «Стильные метры»
11.00 «Кулинарный техникум»
11.25 «Спросите повара»
11.50 «Незвездное детство»
12.15 «6 кадров»
12.40 «Папины дочки»
13.10 Музыка
13.25 «Дом с мезонином»
14.15 «Правильный дом»
14.35 «Стильные метры»
15.05 Серилал «Рыжая»
15.55 «Кулинарный техникум»
16.20 «Спросите повара»
16.45 «Незвездное детство»
17.10 «Истории в деталях»
17.35 «Папины дочки»
18.05 «Галилео»

18.30 «Незвездное детство»
18.55 «6 кадров»
19.20 Серилал «Рыжая»
20.10 «Папины дочки»
20.40 Серилал «Ранетки»
21.30 «Истории в деталях»
21.55 «6 кадров»
22.20 «Музыка»

ШАНБА 7

6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
7.00 «Иклим».
7.05 Миллий кино: «Ер-ёр». 1-кисм.
7.35 ТВ - анонс.
7.40 «Икки дарё оралигида».
8.00 «Ахборот».
8.35 ТВ - анонс.
8.40 «Олам ва одам» дастури: «Ер сайёраси».

гиздан томчи».
20.35 А. Навоий газалига бас-
таланган кўшиқлар.
20.50 ТВ - анонс.
21.00 «Ахборот».
21.35 ТВ - анонс.
21.40 «КиноТеатр».
22.05 «Ога-нилар». Б/ф. Пре-
мьер.
23.45-23.50 Тунги наволар.

YOSHILAR

7.00 «Ёшлар майдони».
7.30 «Айланай...»
8.00 «Қадрдон кўшиқлар».
8.10 «Навоий».
8.20 «Ишқ жодуси». Т/с.
9.05 «Силли мерос».
9.10 «Афсона ва ҳақиқат».
10.00 «ДАВР».
10.10 «Yoshlar-FM».
10.30 «Унутилмас оханлар».
11.00 «Одам-амфибия». Б/ф.
12.55 «Навоий хазиnasi».
13.00 «ДАВР».
13.10 «Яшаш сирлари».
13.30 «Ёшлар майдони».
14.00 «Шаҳзодагинг кўшиғи». Т/с.
14.45 «Маслаҳат». Ҳажвия.
15.10 «Зооолимпиада».
16.00 «ДАВР».
16.10 «Мехмонхона».
16.30 «Билангон энциклопедия-
си». М/ф.
17.10 «Бу кўлар».
17.30 «Севги афсонаси». Б/ф.
18.35 «Уйимдаги фарштам».
19.00 «ДАВР».
19.30 «Ишқ жодуси». Т/с.
20.20 «Қалпоқ». Ҳажвия.
20.40 «Ёшлар киноси».
20.50 «Шаҳзодагинг кўшиғи». Т/с.
21.55 «Эълонлар».
22.00 «ДАВР».
22.30 «Кекса дўстлар». Б/ф.

TOPIKENT

7.25 «Салом, Тошкент!» Кўнгило-
чар, информацион-музикаий дас-
тур.
8.25 Бизнес-«Пойтахт».
8.35 «Эсмеральда». Телесериал.
9.00 «Телекурьер-маркет».
9.15 «Анонс».
9.20 «Ягонаман, Тошкентим!»
9.30 «Пойтахт» ахборот дастури.
9.40 «Аёл қалби».
9.55 «Уларим».
10.00 «Музыка SMS».
10.20 «Анонс».
10.25 «Тошкент-2200».
10.30 «Пойтахт» ахборот дастури
/рус/.
10.40 «Милагрос». Телесериал. /
рус/.
11.10 «Репортаж» /рус/.
11.20 «Афиша». /рус/.
11.30 Кино. «Гараж».
11.05 «Анонс».
13.10 «Открытая дверь».
13.40 «Тошкент-2200». /рус/.
13.45 Фильм - детям: «Тайна вол-
шебной тыквы».
15.10 «Нима учун?».
16.05 «Кинотақдим».
16.30 Кино: «Автомобилдан сақ-
ланиш».
18.10 «Телекурьер - маркет».
18.30 «Пойтахт».
18.55 «Эсмеральда». Телесериал.
19.25 Бизнес-«Пойтахт».
19.30 «Музыка SMS».
19.50 «Интервью».
20.00 «Пойтахт» ахборот дастури
20.20 «Тошкент ва тошкентлик-
лар». Бевосита мулоқот.
21.05 «Жозоба».
21.30 «Пойтахт».
21.55 «Телекурьер - маркет».
22.10 «Истеъдол».
22.30 «Пойтахт» ахборот дастури
22.50 «Кино SMS со звездами».
22.55-00.40 Кино. «Однажды в
Голливуде». /Премьера/.

SPORT

8.00 «Хабарлар» (ўзб. тил)
8.20 «Тет-а-тет».
8.30 Мультифильм.
9.00 «Хабарлар» (рус. тил)
9.20 Футбол. Евро - 2008.
Италия - Руминия.
11.00 «Военное дело».
11.20 «Стать ближе». Ток-
шоу.
12.00 Футбол. Испания чем-
пионати шархи.
12.40 - 13.00 «Рақибингиз
гроссмейстер».
***
18.00 «Маҳалламинг паҳла-
вонлари».
18.30 «Хабарлар» (рус. тил)
18.50 «Ring-да Мухаммад
Али - Жо Фрезер».
19.25 «Файтер». Восточные
единоборства.
19.55 Интерфутбол. Ан-
глия чемпионати.
21.50 «Хабарлар» (ўзб. тил)
22.10 «Властелин моря».
Сериял.
23.10 Горные лыжи.
23.55 Интерфутбол. Ис-
пания чемпионати.
01.50 «Тунингиз осуда
булсин!»

TV-MARKAZ

07.00 Ўзбек наволари
09.30 Мультифильм
11.00 Baby hits
11.30 «Назад в будущее» худ.
фильм.
13.25 Ўзбек наволари
16.00 Семейное кино: «НИ-
КОГДА НЕ СДАВАЙСЯ» худ.
фильм.
17.50 Ўзбек наволари
20.30 «ТОП-10»

21.05 Ўзбек наволари
21.30 «Премьера» (ўзб)
22.00 Блокбастеры по выход-
ным: «НАЗАД В БУДУЩЕЕ-2»
23.50 - 01.30 «Другая музыка»

ntt

07:00 Мумтоз музика
07:10 Бадий фильм
08:00 «Худуд» ахборот-тах-
лилий дастури
08:20 Музика
08:30 Сериял
09:00 Хужжатли фильм
09:30 НТТда бадий фильм
11:00 Музика
11:30 «Сўғдиёна» мунис аёл-
лар курсатуви
12:00 «Эркин фикр» ток-шо-
уси
12:30 «Самовий дарвоза» се-
риали
13:15 Концерт
14:00 «Худуд» ахборот-тах-
лилий дастури
14:20 Оилавий экран
17:00 Мультифильм
17:30 Музика
18:00 Худудий телестан-
циялар томонидан тақдим этилган
курсатувлар
18:10 «Сўғдиёна» мунис аёл-
лар курсатуви
18:30 Концерт
19:00 НТТда бадий фильм
20:30 «Адашганлар қисмати»
хужжатли фильм
20:50 Музика
21:00 Хинд фильми

СофтС

08:00 Музика
09:00 «Самый умный»
10:30 «Жизнь прекрасна»
12:15 Сериял «Папины дочки» (5
серий)

14:20 «6 Кадров»
14:45 «Истории в деталях. Спец
выпуск»
15:15 «СТС зажигает суперзвезду-2»
17:15 Сериял «Ранетки» (5 серий)
21:30 «Истории в деталях. Дайд-
жест»
21:55 «6 кадров»
22:20 Музыка

ntt

6.00 Новости
6.10 «Родить заново»
6.55 Х/ф «Вертикаль»
8.20 «Играй, гармонь любимая!»
9.00 «Слово пастыря»
9.15 «Здоровье»
10.00 Новости
10.20 «Смак»
10.55 «Сергей Мартинсон. Комич-
еский злодей»
12.00 Новости (с субтитрами)
12.10 Суботний «Ералаш»
12.40 Комедия «Особенности наци-
ональной охоты в зимний период»
14.05 Михаил Задорнов. «Этот
безумный, безумный мир»
15.20 Х/ф «Изгой»
18.00 Вечерние новости.
18.10 «Женское счастье. Бархат-
ный сезон»
19.10 Юбилейный вечер Юрия
Николаева
21.00 Время
21.20 Юбилейный вечер Юрия
Николаева. Продолжение
22.30 «Прожекторперисхитлон»
23.05 Премьера. Том Круз в ост-
росюжетном фильме «Соучастник»
1.10 Европейский хоккейный тур.
Сборная России - Сборная Фин-
ляндия. Передача из Швеции
3.10 Триллер Стивена Кинга «Лу-
натки»
4.30 Сериял «Акула»

ЯКШАНБА 8

6.00 «Ассалом, Ўзбеки-
тон!»
7.00 «Иклим».
7.05 Миллий кино: «Ер-
ёр». 2-кисм.
7.40 ТВ - анонс.
7.45 «Тонги наволар».
8.00 «Ахборот».
8.30 ТВ - анонс.
«Болалар сайёраси»:
8.35 «Бизнинг кутубхона».
8.45 «Алёша паҳлавон».
М/ф.
10.00 «Саломатлик сирла-
ри».
10.20 «Минг бир хунар».
10.35 «Ойдин ҳаёт». Ток-
шоу.
11.20 ТВ - анонс.
11.25 «Шарқ тароналари».
11.40 «Ҳажвия бисотидан».
12.00 «Ассалом, Ўзбеки-
тон!»
13.00 «Иклим».
13.05 «Кинотақдим».
13.30 «Ўт ўчирувчи».
Б/ф. Премьера.
15.10 ТВ - анонс.
15.15 «Заковат».
«Болалар сайёраси»:
16.15 Миллий кино: «Қай-
дасан, Оймомо?».
17.35 «Ур тўқмоқ». М/ф.
18.05 ТВ - анонс.
18.10 «Ҳамон ёдимда...»
18.50 «Очун».
19.00 «Мозий сирлари». 2-
кисм.

19.30 «Тахлилнома». /рус/.
20.00, 20.55 Эълонлар.
20.10 Миллий сериал:
«Денгиздан томчи».
20.40 «Кўнгли кўшиқ истай-
ди».
21.00 «Тахлилнома».
21.50 «Азизим».
22.20 Жаҳон киноси дурдо-
наларидан. «Олтин вазва-
саси». Премьера.

YOSHILAR

6.55 «Yoshlar» саломи».
7.00 «Табассум қил!»
7.40 «Сунмас юлдузлар».
8.00 «Алишер Навоий». Б/ф.
9.35 «Навоий хазиnasi».
9.40 «Яшанба нуноштаси».
10.00 «Ватанпарвар».
10.40 «Жумонг». Т/с.
11.50 «Ғаройиб крoсс».
12.00 «Болалар давраси».
12.30 «Эртақлар оламида».
13.55 «Навоий хазиnasi».
14.00 «Шаҳзодагинг кўшиғи». Т/с.
14.45 «Қалпоқ». Ҳажвия.
15.10 «Қишки олимпиада».
16.10 «Қамолот».
16.20 «Зверст».
16.55 «Миллий мерос».
17.00 «Ўзбегим матола».
17.20 «Қадрдон кўшиқлар».
17.30 «Севги афсонаси». Б/ф.
18.40 «Навоий хазиnasi».
18.45 «Қишлоқ ўйлари».
18.55 «Онажон қишлоғим».
19.00 «Давр». Ҳафта якуни.
19.30 «Таранум».
20.10 «Даллол». Б/ф.
21.10 «13-студия».
21.30 «KINOMANIYA».
22.00 «Қули жомов». Б/ф.
23.50 «Орт тинлиги».

TOPIKENT

7.25 «Салом, Тошкент!» Кўнгило-
чар, информацион-музикаий дас-
тур.
8.25 Бизнес-«Пойтахт».
8.35 «Эсмеральда». Телесериал.
9.00 «Телекурьер - маркет».
9.15 «Анонс».
9.20 «Ягонаман, Тошкентим!»
9.30 «Пойтахт» ахборот дастури.
9.40 «Афиша».
9.50 «Интервью».
10.00 «Музыка SMS».
10.20 «Анонс».
10.25 «Тошкент-2200».
10.30 «Пойтахт» ахборот дастури
/рус/.
10.40 «Анонс».
10.45 Индийское кино: «Как труд-
но признаться в любви». 1-2 се-
рии. /Премьера/.
13.25 «Мысли вслух».
13.30 «Телекурьер-маркет».
13.45 «Анонс».
13.50 «Дикая Африка. Пустыни».
Познавательная программа.
14.45 Мультифильм: «Школа вол-
шебниц».
16.20 «Истеъдол».
16.45 «Телекурьер-маркет».
17.00 «Жозоба».
17.20 «Анонс».
17.25 «Сағгуашлар ороли».
17.55 Мультифильм: «Алибобо ва
кирк қароқчи».
18.25 «Тошкентда латифа».
18.30 Кино. «Тоҳир ва Зухра».
20.00 «Телекурьер-маркет».
20.15 «Анонс».
20.20 «Фаровоник бекати».
20.35 «Мысли вслух».
20.40 «Анонс».
20.45-22.45 Кино SMS со звез-
дами: «Запретное царство».
«Проклятие золотого цветка».
«Крадущийся тигр, затаившийся
дракон».

SPORT

8.00 «Хабарлар» (ўзб тил)
8.20 «Кувноқ стартлар».
9.00 «Хабарлар» (рус тил)
9.20 Футбол. Евро - 2008. Гол-
ландия - Франция.
11.00 Спортное кино: «Боль-
шие спортивные дуэли». До-
кументальный фильм.
11.50 «Тайм аут».
12.10 - 13.50 Интерфутбол.
***
18.00 «Версия». Информацион-
но-аналитическая программа.
18.25 Интерфутбол. Англия
чемпионати.
20.25 «АВТОГраф».
20.50 «Спорт уик-энд».
21.30 «Талкин». Информацион-
но-тақлилий курсатув.
22.00 «Профинг».
22.55 Интерфутбол. Ис-
пания чемпионати.
00.55 «Тунингиз осуда булсин!»

TV-MARKAZ

07.00 Ўзбек наволари
09.30 Мультифильм
10.30 «Baby Terra Landiya»
11.00 Ўзбек наволари
11.30 «Назад в будущее-2» х/ф
13.20 Ўзбек наволари
15.00 «Хассига Ухашши йўқ»
17.00 Ўзбек наволари
18.00 «КОРОЛЬ ТАНЦА-2» филь-
м-концерт
20.00 Ўзбек наволари
20.30 «М-files»
21.00 Ўзбек наволари
21.30 «Премьера» (рус)
22.00 Блокбастеры по выходным:
«НАЗАД В БУДУЩЕЕ-3»

ntt

07:00 Мумтоз музика
07:10 Бадий фильм
08:30 Хужжатли фильм
08:50 Музика
09:00 Экран хандаси
09:30 Хинд киноси
12:30 Музика
13:00 «Самовий дарвоза» се-
риали
13:40 «Сўғдиёна» мунис
аёллар курсатуви
14:00 «Худуд» ахборот-
тахлилий дастури
14:40 Оилавий экран
17:00 Мультифильм
17:30 Мумтоз музика
18:00 Худудий телестан-
циялар томонидан тақ-
дим этилган курсатувлар
18:10 «Сўғдиёна» мунис
аёллар курсатуви
18:30 Концерт
19:00 НТТда бадий
фильм
20:30 Парламент соати
20:50 Музика
21:00 «Эркин фикр» ток-
шоуси
21:30 Музика
22:00 Кечки кинозал

СофтС

08:00 Музика
09:00 «Самый умный»
10:30 «Жизнь прекрасна»
12:15 «Мир в твоей тарелке»
12:40 «Дом с мезонином»

13:05 «Правильный дом»
13:15 «Декоративные страсти»
13:30 «Галлео»
14:20 «Иностранная кухня»
14:45 «Истории в деталях. Спец
выпуск»
15:15 «СТС зажигает суперзвез-
ду-2»-гала-концерт.
17:15 Сериял «Рыжая» (5 серий)
21:30 «Истории в деталях. Дайд-
жест»
21:55 «6 кадров»
22:20 Музыка

ntt

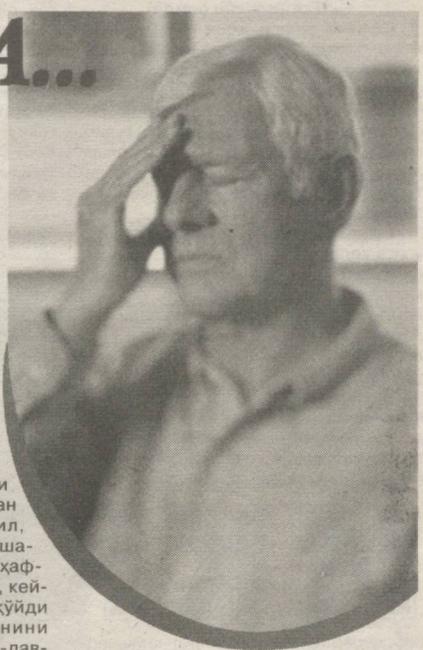
6.00 Новости
6.10 «Вместе навсегда»
7.00 Х/ф «Большой капкан, или
Соле для кошки при полной луне»
8.45 «Служ Отзнине!»
9.15 «Умницы и умники»
10.00 Новости
10.20 «Непутевые заметки» с
Дмитрием Крыловым
10.35 «Пока все дома»
11.25 «Фанзена»
12.00 Новости (с субтитрами)
12.10 Премьера. «Карнавал судь-
бы Ирины Муравьевой»
13.25 Джеймс Белуччи в комедии
«Собачья работа-2 (К-911)»
15.05 Премьера. «Люди-феномены»
16.10 «Новые песни о главном».
Концерт в Кремле
18.00 Вечерние новости (с суб-
титрами)
18.10 «Новые песни о главном».
Концерт в Кремле. Продолжение
18.55 Х/ф «Мой осенний блюз»
21.00 Воскресное «Время».
22.00 «Последний герой: Забы-
тые в раю»
23.15 Х/ф «По прозвищу Зверь»
0.50 Европейский хоккейный тур.
Сборная России - Сборная Чехии.
Передача из Швеции
2.50 Сериял «Акула»
3.30 «Пока все дома»

Хурматли Машхура МУҲИДИНОВА!
Сизни табаррук 60 ёшингиз билан қутлай-
миз. Доимо соғ-омон бўлиб юринг. Фарзана-
ларингиз бахтига узоқ умр кўринг.
Синфлаш-курслар қизлар номидан Мухаббат

Қизимиз ЗИЛОЛАХОН
17 баҳоринг мубо-
рак бўлсин. Умринг узун,
танинг соғ бўлсин. Ке-
лажақда яхши бир
овиданг оқила бекаси,
вафодор ўғитининг са-
доқатли ёри бўлиш на-
сиб қилсин.
Бувижонинг Зухра ая,
Юнусобод тумани.

АБДУРАҲМОН хусусий шифохонаси
ТОМОҚ, ҚУЛОҚ, БУРУН СОҲАСИ
БЎЙИЧА ҚУЙИДАГИ КАСАЛЛИКЛАР:
1. Гајморит, фронтит, этмоидит, стеноидитни пункциясиз даволаш усуллари.
2. Аллертик вазомотор ринитлар.
3. Йирингли ва йирингсиз отитлар. Эшитишнинг пасайиши ва қулоқдаги шовқин.
4. Болаларда тез-тез учрайдиган ларингит, овозинг бузиллиши ва томоқдаги «тин-
килиш хисси», сабаби аниқланмаган йўтал.
5. Лор аэзолярни ялғвляниши касалликларини лазер билан даволаш.
6. Танглайдаги бодомсимон без оқиб тапшланганидан сўнгги фарингитлар.
Шаллангқулоқликни, буруннинг ташқи кўриниши ва бурун деворини жаррох-
лик йўли билан даволаш самарали усулар билан бажарилади.
МАНЗИЛ: Тошкент шаҳри, Чилонзор мавзеси, 17, 32-йў.
ТЕЛЕФОН: 276-85-86, 416-88-02. Мўлжал: «Чилонзор» метроси бекатидаги
«Собир Раҳимов» метроси томонига 500 метрча юришиб, ўнга бурилади.

ҚЎЛИНГИЗДАН КЕЛСА... ЁМОНЛИК ҚИЛМАНГ!

Оқила ҳар кунгидай эрта турди-ю, дадасига нонуштани тайёрлаб, апил-тапил кийиниб чиқиб кетаётди:

– Ойижон, бугун ишдан сал кечроқ келаман, дадам ёлғиз қолмасинлар, – деди секингина.

– Жонимга тегди, бир йилмас, икки йилмас, беш йилдан бери касалга қараш. У ўлмайди, мен ўламан, мени адои тамом қилади, – деди жahlдан қизариб-бўзарган онаси.

– Секин, ойижон, секин, эшитиб қоладилар. Узи шундай ҳам зўрга турибди. Уч кундан бери иштахалари йўқ, – дея Оқила дадаси ётган уйга ишора қилди. Яна кўнгли бўлмади орқага қайтиб кирди.

Сафарали ҳамма гапни эшитди-ю, кўргошиндай оғирлашиб қолган гавдасини секин қимирлатмоқчи бўлди. Оғирдан бутун аззойи-бадани қақшаб кетди. Хотинининг эшикни қарс этиб ёлганидан хушёр тортиб, секин кўзини очди. Тепасида жонидан азиз фарзанди Оқиласи кўзлари жикка тўла ёш билан термулиб, унинг жонсиз кўллари ни силаб-сыйпалади.

Юраги тўлиқиб кетган шўрлик ота: «Бор, қизим, боравер ишинга», – дегандай имо-ишора қилди.

Сафарали «хайрият чиқиб кетишди» деди-ю, оғир «уф» тортиди. Кенжа кизи Оқила турмуши бузилиб, икки боласи билан ота уйига келиб қолмаганда, шўрликнинг ҳоли не кечарди? Катта кизи Ойгулнинг болалари ёш, юки оғир, ҳадеганда келолмайди. Ёлғиз ўғли Сафаржон «хотинининг ҳомиласи тушиб қоляпти, бу эшик ҳосиятсиз экан», деб кўч-кўрини олиб кетиб қолган бўлса. Яхшиямки, Оқиласи кўтаради дадасининг дарду таъшишлари, рўзгорнинг туганмас камчилиги, юмушларини.

Сафарали ётган жойида атрофга разм солди, ҳеч ким йўқ, «тик» этган товуш эшитилмайди. У кейинги беш йил ичида тўшакка михланиб ётиб, ёшлик, бебошлик, бахтли-тахтли кунларини бирма-бир кўз олдида келтираркан, хаёлида ўтган умр йўллари

гавдаланди.

Бир воқеа ҳеч эсидан чиқмайди. Саккизинчи синфни битириш имтиҳонлари пайти эди. Математикадан назорат ишини тезда ечиб бўлиб, оққа кўчираётганда, ён партадаги синфдоши Гуласал: «Сафар, менга ҳам ёрдам бервор, масаланинг жавобини тополмаяпман», – деди пичирлаб.

Шунда у дафтарини кўли билан беркитди ва: «Бор-е, ишингни қил, менга нима», – деди атайлаб овозини кўтариб. Ҳаётининг улар томонга қайрилиб бир қараб кўйди-ю, индамади. Хижолатдан қизариб кетган Гуласал чала ишланган масалани топширди-ю, синфдан отилиб чиқиб кетди.

Сафарали эса ичида «ажаб бўпти», деб кўйди. Бу воқеа унутилгандай бўлди. Лекин битирув кечасида ёнмаёن ўтириб қолган Гуласал ҳамма тарқалиб кетаётганда, унга яқинроқ сурлиб: «Сафар, менга қара, илмда «бешчи»сану, лекин ҳаётда «иккичи»сан, худбинсан, билдингми», – деб киноя билан кулиб, ўрнидан туриб кетди. Қаранг, ҳаётнинг ишларига, деб ўйлар эди, у. Муштумдайгина қизнинг ақли ётган оддий ҳақиқатга, унинг илмларни эгаллаган ақли етмаган экан...

Мактабни олтин медаль билан битириб, шаҳарга ўқишга отланди. Пойтахтдаги кўзга кўринган олий даргоҳлардан бирига ўқишга кирди. Биринчи курсни битириб-битирмай ҳарбий хизматга чақирилди. Шимолнинг қаҳратон қишлари, совуқ изгиринларида уч йил ҳарбий машғулотлар ўрнига, белкурак, кетмон билан курилиш ишларида қатнашди. Кейин билса, ўзи билан бирга хизматга чақирилганларнинг ҳаммаси уч йиллаб «стройбат»да хизмат ўтаган экан.

Ҳарбийдан сўнг яна ўқишга қайтди ва аълочилар сафидан ўрин олди. Тасодифни қарангки, кунларнинг бирида Тошкентдан поездда қайтаётди, ўзи билан бир факультетда ўқиб, бир йил олдин ўқишни битирган Назокат исмли қизни учратиб қолди. Ҳол-

ҲАЁТ САБОҚЛАРИ

аҳвол сўрашиб бўлгач, у янги очилган институтда ўқитувчи бўлиб ишлаётгани, истаса, унга ҳам жой топилишини айтди. Бу учрашув унинг учун бахт эшигини очган эди. У Назокат ишлаётган институтга ишга кирди.

Омад келса, қўшалоқ бўлиб келар экан. Орадан бир йил ўтар-ўтмас, уни қишлоғидаги исми-жисмига мос Доноҳон деган қизга уйлантиришди. Бир ўғил, икки қизлик бўлгач, оиласини шаҳарга кўчириб келди. Авваллари ҳафтада, бора-бора ойда бир марта, кейинчалик йиллаб қадам босмай кўйди қишлоғига. Она дийдори ўрнини шону-шухрат, дўсту-улфат, молу-давлат эгаллади.

У охириги марта уйига борганида, онасининг оғриган кўзларига қараб, жирканиб: «Кўзингизнинг йирингини артиб олсангиз-чи», деганида, она шўрлик гуноҳ иш қилиб кўйган боладай, ерга қараб, секингина: «Нима қилай, кўзим шамоллабди, болам», – деганини эслади. Ушанда: «Онажон, ўтиринг, машинада ўзим обориб келаман дўхтирга», – деса бўлмасиди?!

Сафаралининг кўз олдига бошида оқ рўмол, эғнида майда гуллик ҳаворанг чит кўйлакли онаси келди. У ўғлини ҳар сафар кузатганда оқ фотиҳа берар, катта йўлга чиқиб, машинаси кўздан гойиб бўлгунча узоқ турарди. Ох, онажоним, бемехр дийдаси тошга айланган ўғил эканман. Йўқ, йўқ, ўғил дейишга арзимайман...

Ўз-ўзига гапирётган Сафаралининг танаси изтироб ананасида куйиб-ёнарди. У ўзини хаёлан онасининг қайноқ бағрида ҳис қилгандай бўлди. «Афсус, афсус», – деди гўлдираб. – Дунё илмини ўргандим, деб гурурланиб юрибман, лекин ҳаёт илмини, бир оғиз ширин сўз билан она кўнглини кўтариш илмини ўргана олмабман»...

«Олим ўғлим олисда бўлсаям омон бўлсин», дея соғиниб кўзлари юмилди онанинг. Оғир касал бўлиб ётганида у чет элга хизмат сафари билан кетиб, охириги йўлга кузатиш каби оддийгина фарзандлик бурчини ҳам бажаролмади. Яхшиямки, опагониси Одина, ҳамқишлоқлари бор экан.

Сафарали тинимсиз йиллар, кўз ёшлари юзини ювар, бу жонсиз кўллари хатто кўз ёшларини арта олмасди. Унинг ҳарсанг тошга айланиб, хатто қимирлатишга ярамаган вужудида юраги армон, афсус, виждон ўтида ёнарди.

...Ох, бу дунё армонларнинг саноғига етиб бўлса экан. Унинг қалбини ўтмиш хотиралари эзаркан, лекин кўзи тириклигида неки хатолик, гуноҳ қилган бўлса ҳаммасига керакли жавобни ҳаётнинг ўзи берди. Унинг кўзлари кеч бўлса-да, очилди. Ана энди у ёнидаги одамларга бошқа, тозарган ва уйғонган қалб кўзи билан боқарди. Ва секин шивирларди: «Одамлар, кўлингиздан келса, фақат бир-бирингизга яхшилик қилинг!»

Раъно ҲИММАТҚУЛОВА,
Фаргона политехника институти ўқитувчиси.

БОЛАНГИЗГА ОТАСИНИ ЁМОНЛАМАНГ

Кечки пайт қизларин билан кўчада сайр қилиб юргандик. Кичкинам гингшйвергач, уйимиз ёлғизнасидидаги ўриндиқдан жой олдик. Шу пайт икки кўшин аёл ўзаро гурунглашиб ёни-мизга келиб ўтиришди. Тўнги-

чим нарироқда арғимчоқ учаётгани боис, кўлимда мизгий бошлаган гўдагим билан овора бўла туриб беихтиёр ўзгалар сўхбати кулоғимга чалинди.

– Кеча Сабоҳат дугонанининг жияни келувди, меҳмонга, – деди биринчи аёл шеригига. – Бир яйраб ўтирамизми десам, ошга тушган пашшадек, эрим ҳали

чоё бер, дейди, ҳали у, ҳали бу... Болаларим ҳам бошида отасининг айтганини индамай бажаришди. Ахийри тўнгиц ўғлим портлади: «Э, ада, оёғингиз синганми, телевизорни ўзингиз кўйсангиз бўлмайди? Ана,

пулт турибди-ку, намунча?»

Бу гапларни эшитиб, ўзимни тутиб туролмай, меҳмонхонадан отилиб чиқдим. Икки кўлимни белимга қўйволиб бошладим-ку! Ана кўринг томошани!

– Вой-й, Илмира опа, эрингиз индамадими? Болаларингизчи? Улар дадасининг тарафини олмадими, лоақал бирутаси «ойи, кўйинг», демадими?

– Қанақасига десин, уларни ўзим едириб-ичириб, боқаятган бўлсам, адаси топганини ичкиликка сарфлайди. Бу кишим мўйловини бураб чоёхонада паловхонтўрани ўлфатлари билан паққос туширганида биз нонни сувга ботириб ўтирардик. Катталари мактаб, кичиги боғчадалигида бир оёғим ишда, иккинчисини уйда бўлди. Йўқчилик ҳам ўтаркан: Қийналиб юрган кезларим, болаларимнинг отаси бўла туриб тирик етимдек жавдира-

ган кўзларини, уйқусиз кечган тунларимни унутиб бўладими? Ҳечам-да!

– Илмира опа, бекор қиласиз. Эрта-индин ўғил уйлайсиз. Кимнинг эшигини қоқсангиз аввал отасини суритишардик. Барибир ота дуоси керак-ку болаларингизга...

– Э, кўйсангиз-чи Нилу, пиёнистанинг ўзи шу бўлса, дуоси нима бўларди?! Худо кўтарсин бундай оталарни. Ие, ана Марғуба ҳам келди, кетдик, – дея ўрнидан кўзгалашди.

Улар кетди-ю, кўз ўнгимда маҳалладошимиз Гуласал момо жонланди.

Момонинг бир ўғил, биттагина кизи бор эди. Эри – Раим амаки сувчилик қилар, доим ичарди. «Оёғи захламасин-да», момонинг ўй-хаёли шу эди. Ичишлари кўпайгач, момо амакининг йўлига ўғлини кўриқчи қилди. На дод деди, на бировага солиди. Ҳар сафар ўғил ширакайф, эгни-боши чанг, ғижим бўлган отани суяб уйга етаклаб келарди. Эртаси кунни топ-тоза кийимда Раим амаки яна кўча бошидаги дўконга йўл оларди. Уйда эса момо жонсарак: ҳали оғилдаги молларга қарар, ҳали уй ишлари... «Дадагга қара», – дерди гоҳида ўғлига.

Йиллар ўтди. Ўғил-қиз

✓ ҚИСМАТ

ўқишни битирди. Момонинг дуоси ихобат бўлиб, амаки ичсини буткул ташлади. Келин тушириб, қиз чикарди.

Ха, ҳаёт жуда мураккаб. Ҳар иши бир сабоқ бўлгулик мактаб. Гуласал момо ҳам аёл, она эди. У ҳам одамлар кўзига гирт пиёниста кўринган эрини ҳайдаб солиши, дод-вой кўтариши мумкин эди-ку? Бироқ, момо ундай қилмади, фарзандлари келажакини ўйлади. Яхши кунларни умид қилди. Эри ҳар кун ичиб келса-да, бировага чурқ этмади. Ўзи каби болаларини сабр-қаноатга ўргатди, бориға шукр қилди. Уйдаги сир кўчага чиқмади.

Нихоят, машаққатли кунлар кетидан ёруғ кунлар келди. Дарҳақиқат, «тарбия улуг иш, унда инсон қисмати ҳал этилади», деб бежиз айтишмаган. Акс ҳолда Гуласал момо ҳам рағим бола-чақаси, бош ағаси Раим амаки билан бирга шундай кунларни кўрармиди?..

Фарзандларимни етаклаб уйга қирарканман, хаёлимдан оламдаги кашфиётлар ичида энг гўзали яхши тарбия олган инсондир, деган фикр кетмасди...

Фарида ТОҲИРОВА,
Чирчиқ шаҳри.

Йўқ, мен ота-онаси йўқ, Меҳрибонлик уйда вояга етиб, кейин турмушга чиққан ёки уйланганлар ҳақида сўзламоқчи эмасман. Бугунги куннинг энг долзарб ва оғриқли ҳолатлари ҳақида сўз юритмоқчиман. Бу воқеаларнинг деярли ҳаммасига гувоҳ бўлганман, баъзиларини эса эшитганман.

Бугунги кунда отаси, онаси, акаси, синглиси ёки бирор қариндоши пул топиш илнжидида хорижга кетган оилалар бор. Уларнинг айримлари ўз меҳнати ортидан уйли, машинали, яна қандайдир кўчмас мулк эгалари бўлишгаётгани рост. Лекин баъзилари... уйларига келар йўлни унутиб ҳам қўйишгаётгани ҳам бор гап. Бир ёқда болалар сарсон. Шундайлар ҳам борки, на ўлиги, на тириги ҳақида уйдагилар бирор маълумотга эга эмаслар.

БИРИНЧИ ҲОЛАТ. Ҳали уйланмаган, қулидан тайинли иш келмайдиган ёки бирор хунар эгаси бўлмаганлари ҳам хорижга кетмоқда. Шу ёшигача уйдан чиқмаганлар у ёқларга бориб роса қийналиши бор гап. Лекин устамон йигитларнинг кўпчилиги бунинг осонгина йўлини топишаркан. Ҳали 20 ёшга ҳам кирмаган йигитлар у ёқларда бошланали бўлиш учун ҳатто онаси тенги аёлларга ҳам уйланиб, «ичкўёв» бўлиб олишаркан.

Бу ёқда ота-онаси боласининг йўлига кўз тикишади, ундан пул кутишади. Чунки у ёқда кетишдан мақсад, ишлаб, пул топиш бўлган-да. Бир томони, боласи тезроқ пул ишлаб қайтиб келса-ю, улар ўз орзуларига етишишиб, уйлантириб қўйишади. Бу орада бир-икки марта ўғиллари билан кўнгираклашиб, унга қиз топишганини, ҳатто фотиҳалаб қўйишганини ҳам хабарлашади. Қайси йигит уйланишни истамайди. Бу ёғи бир гап бўлар, деб ўйлашади. У ёқда онаси тенги аёлдан бола кўрганлар ҳам бор. Орадан уч-тўрт йил ўтиб кетса-да, бу ёқда нон ушатилган қиз бўлажак умр йўлдошини кутишдан чарчамайди. Йигитни сабр билан кутиш бошланади. Ота-онаси, қиз... Инсофга келган йигит арзиманг маблаг билан қайтиб келади ва шошапиша тўйни ўтказиб, бир қизнинг орзу-истакларини поймол қилиб, номига бир-икки ойгина у билан яшаб, яна ортига қайтиб кетади. У ёқда бир, бу ёқда бир ёрга эга бўлган йигитлар ҳаётларини ўйинчоққа айлантириб юрaverишади. Бу ёқдаги келинчақ эса қориндаги хомиласи билан унинг йўлларига кўз тикади. Вақти келганда фарзандли бўлади. Энди узоқдаги ота боласига совга-салом юборади. Боласи икки-уч, тўрт... ёшга тўлганда тўғилган кунларига табрик, салом йўллашни одат қилади.

Самарқандда телевидение орқали табриклар берилганда: «Сени табрикловчи узоқдаги отанг, онанг...», деган жумлалар тез-тез такрорланади.

Шўрлик келинчақнинг сабр-бардоши яна неча йилга етади, буни ҳеч ким билмайди.

ИККИНЧИ ҲОЛАТ. Эр хорижга ишлагани кетган. Кетаётганида мактабда ўқиётган қизи бўй етиб, совчилар келади. Онанинг боши қотган. Эри билан маслаҳат ҳам сим орқали бўлади. Қизларининг тақдирини ҳам телефонда ҳал бўлади. Керак бўлса, бўлажак кўёв билан ҳам «сотка»да гаплашиб, унга «баҳо» берилади. Бўлади ё бўлмайди.

Тўй бошланиб кетади. Қудаларнинг оғзи кулоқларида. Ахир отаси бир неча йилдан бери Америкада, Кореяда, Россияда... ишлаётган оила билан қуда бўлишяпти-да. Уларнинг назарларида қудалари ўз оиласи қолиб, уларга ҳам ойма-ой доллар жўнатиб турадигандек. Ахир қизларини келин қилишяпти ёки ўғилларини қиз беришяпти.

Лекин, орадан кўп вақт ўтмай уларнинг ҳафсаласи пир бўлади. «Мен отангнинг у ёқда ишлаётганига бошқача деб ўйлангандим. Қилган сепини қара-ю», дея танбех берилади шўрлик келинга. У эса... отаси чет элда ишлагани билан кўп пул юбормаслигига қандай ишонтира олсин?

Фалончининг ўғлига қизимни бераман. Отаси ўн йилдан бери Америкада. Уларнинг тувагича тилладан бўлиб кетган бўлса керак. Зора, қизимнинг орқасидан бизлар ҳам қаддимизни ростлаб ол-

сам, — деб ўйлайди бир вақтнинг ўзиде отаси хорижда ишлаётган йигит ва бу йилгина институтни тамомлаб, эндигина иш бошлаган йигитдан келган совчиларни таққослаган онахон.

Унинг айтгани бўлади. Қизи отаси хорижда ишлаётган йигитга узатилади. Лекин унинг кутганлари, айтганлари бўлмайди. Қуда бўлмиш қизи уч фарзандли бўлганда ҳам оталик бурчини баҳариб, қизининг келин бўлган хонадонига қадам ранжиде қилмайди. Хориждан қанчон қайтиб келади-ю...

УЧИНЧИ ҲОЛАТ. Ота-онаси хорижга ишлагани кетган болаларнинг аҳволи ҳам ачинарли. Улар эркинликдан ўзларини йўқотиб қўйишади, ҳар ойда келиб турадиган катта миқдордаги пулларни қандай сарфлашни билмай, каловланиб қолишади. Натижада, айни балоғат ёшидаги қиз ва йигитчалар кўнгиллари тусаган кўчаларга кириб чиқа бошлашади. Бундай оилалар фарзандлари кўнгилларида қора ният бўлган кимсаларнинг нишонига айланишади. Улар қаровсиз қолган бундай ёшларни гиёҳхандликка ўргатишиб, мўмай даромад топиш пайида бўлишади. Натижада, не ниёта хорижда пул топаман деб юрган ота-оналар ўз фарзандларини бой бериб қўйишади. Улар қайтиб келганда... топган пул-

НИГОХ

лари йўқотилган нарсаларнинг ўрнини топиб беришга қодир бўлмайди. Фарзандлар эса... ўзларининг келажаклари паймол бўлганликлари учун ота-оналарини айблашади. Маълум маънода улар ҳақ, Лекин ўзларини назорат қила олишганларида бундай аянчли аҳволга тушиб қолмасдилар.

Шундай, ҳамма нарсага пул билан эришилмайди, вақти келганда бойлик биринчи навбатда уни ишлаб топган инсоннинг ўзига душманлик қилади. Бир қуни танишимнинг опасиникига тўйга боришга тўғри келди. Қизини турмушга бераётган экан. Бизлар боргандан кейин қуда томон келинни олиб кетишга келди.

Биласизми, келин бўлишнинг ота-онаси океан ортида бўлганликлари учун қизни қўшнилари узатишгаётган экан. Холаси, тоғаси ҳам Кореяга ишлагани кетган экан. Қуда томондагилар тўйни ёзга мўлжаллашган, келин бўлишнинг ота-онаси ўшанда келишлари кутилаётган экан. Лекин йигитнинг отаси оғир бетоб экан, тўйни тезлаштиришга мажбур бўлишибди.

Уша кунги тўйдаги кўрганларимни ёзиш осон эмас: Келиннинг йиғлаганини кўриб, ҳамманинг кўзига ёш келди. Ота-онаси, яқин қариндошлари бўла туриб, у бегоналарнинг оқ фотиҳаси билан келинлик либосларини кийди. Қиз уйдан чиқётганида отаси ёки тоғасининг оёғига бош урадиган удумисиз бор. Лекин шу қуни у йиғлаб бош урадиган оёқ ҳам, бош қўядиган елка ҳам топилмади.

Ёр-ёрлар айтилди, ота-онасиз. Уларнинг оқ фотиҳасисиз қизлари келин бўлди, чимилдиққа кирди.

Энди тасаввур қилаверинг. Бу қиз келин бўлган кунини бир умр қандай қилиб ёдга олишини! Ота-онаси бир қуни тўлиб-тошиб келиб, уни совга-саломларга кўмиб ташлашар? Лекин иккинчи марта унинг тўйи бўлмайди-ку, у яна муқаддас тўйга кирмайди-ку? Келин салом қилмайди-ку?

Гули ЧЕХРА,
«Оила ва жамият» муҳбири,
Самарқанд вилояти.

Гули ЧЕХРА
(Алибоева)
Ўтган асрнинг
90-йилларида
Ўзбек миллий
журналистика-
сида ўзига хос
услубда ёзилган
тезкор, долзарб
публицистик
чиқишлари билан
газетхонлар эъти-
борини қозонди. У Янги йилдан
бошлаб, газетамизнинг Самарқанд
вилояти бўйича ўз муҳбири сифатида иш бошлади.

Мен билган бир оилада, халқимиз таъбири билан айтганда, янги меҳмон дунёга келди. Исмнини отаси Аҳадбойга оҳангдош қилиб Асадбой қўйишди.

Чақалоқни туғруқхонадан олиб чиқиш қуни ҳам ўзига яраша дабдабали бўлди. Хайр-хўш қилишга чиққан ҳамма доя-ю, ҳамширалар кўрсатган хизматларига яраша ўз совгаларини олдилар. Кимга гул, кимга пул, кимга бунча, кимга унча...

Чақалоқни дабдаба билан «Лимузин»да уйга олиб келишди. Видеоларга олишди. Онаси - Фариди билан болани кўтариб олган дадасининг оёқлари остига аёллар поёндоз солиб, сочқилар сочишди. Суюнчи улашди. Ҳамма хурсанд, ҳамма шод! Аҳадбой бош фарзанди ўғил бўлганидан боши осмонда — ошана-оғайнлиларига Тошкентнинг манаман деган ресторанида базму жамшид қилиб беришни режалаштираётганида... бирдан уй ичкарасида қий-

чув бўлиб қолди. Аҳадбой отилиб кирди. Фингшиган чақалоқнинг кетлигини алмаштироқчи бўлган онанинг хуши бошидан учибди. Қараса... бола ўғил эмас, қиз эмиш! Аёллар бақиршиб, Аҳадбой сўқиниб, болани қайта ўраб-чирмаб: «Ўғли-

ҳақиқатан ҳам ўғил эмиш.

Асадбойни ахтаришга тушиб кетишибди. Тўққан аёллар палатасидан сўрасан, ким ўғил тўққан, ким қиз тўққанини билар эмишлар-у, чақалоқларнинг исмини ҳеч ким билмас эмиш. Фариди ўзи ётган каравоти ёнидаги дардакшиларидан сўраса:

сабсизларигача ҳамма яна оёққа турди. Барча қидирувга тушибди. Гап-сўзлар бошланди. Табиатан ғийбатчи одамлар би-чиб-тўқиб ғалвани қоёмига келтиришди. Бир замон бир «Жигиз»да уч аёл, икки эркак келиб эшикдан кираркан, кўринган оқ халатиларни ҳақорат

ХАНГОМА

жинсидаги англашилмовчилик ечим топди.

Ойни этак билан ёпиб бўлмади. Бу хабар шу кундан эътиборан қанот боғлади. Бир неча йиллардан кейин эса

Адашган чақалоқлар

мизни атайлаб қиз болага алмаштириб қўйишган», деган ўйда чоп-чоп қилиб туғруқхонага олиб кетишди. Улар қабулхонага киришганда Аҳадбой: «Меники ўғил эди-ю, нега қиз бериб юбординглар?!» деса, хотини: «Ҳа, тўғри, ўзим кўрган эдим, ўғил эди!» дейишиб бақира кетишибди. Бўлим мудир: «Қани, тўғилганлик ҳақидаги гувоҳномасини беринглар-чи», дебди. Мудир гувоҳномани ўқиб кўрса,

«Ҳа-я, сиз ўғил тўққан эдингиз. Исмнини Асадбой қўйганингизни айтган эдингиз?», дейишибди.

Ҳамшираларнинг бошлари айланиб кетди. Шундан кейин, шу бугун уйларига жавоб беришган барча аёлларнинг турар жойларига машина физиллатишди. Уникаги боришди — йўқ, буникига боришди — йўқ. Ҳамма чақалоқлар ўз исми билан, ўз жинси билан ота-оналари бағрида эмиш. Туғруқхонанинг мансабдорларидан тортиб ман-

қилиб, қарғаб: «Сизлар бизнинг беш ўғилдан кейин худодан сўраб олган биргина қизимизни кимга, ниманинг эвазига ўғилга алмаштириб бердингиз», - дея жанжал кўтардилар. Палата доялари, ҳамширалар иккала чақалоқни ёнма-ён қўйиб очиб разм солишса, ҳақиқатан ҳам қиз чақалоқ уларники, ўғил Аҳадбойники. Чақалоқларнинг билагаидаги ёрлиқлари ҳам унинг тасдиқлаб турарди. Шу билан чақалоқлар

ҳамма Асадбойнинг умр дафтари ана шунча хангома билан бошланган, дейишади. Буниси аниқ!...

Бироқ қиссадан ҳисса чиқарадиган бўлсак, туғруқхонада чақалоқлар алмашиб кетган ва буни ота-оналар фарқ қила олмай «Ўзимники» дея боқиб катта қилган воқеалар йўқ эмасдир. Чунки одамларнинг соддаси хўп содда бўлади, деган нақли эшитганим бор...
Азимжон ҚОСИМОВ

«СОТКА»ДА ТУХУМ ПИШИРМАНГ

Оптимистлар самолёт ихтиро қилганларида, Пессимистлар парашютни ўйлаб топмаган экан...

Хайратлар шунчалик кўпки, уларни инсон умрига тўла сиғдириб бўлмайди. Хаёtimизга жадал кириб келган «сотка» — уяли телефонларнинг кунора янги-янги русумларини кўраётган бўлсакда, энди хайратланмай қўйдик. Янгилик — энг тез эскирадиган махсулот, деганлари бежиз эмас экан. Навбатдаги, завқи узокроқ давом этадиган хайратимизга сабаб яна қандай кашфиёт бўлади, бунга вақт кўрсатади.

Уяли телефонларнинг илк авлодларидан фақат ҳарбий стратегик мақсадларда, махсус хизматларда фойдаланилганини яхши биласиз. Олимларнинг узок тортишувларидан кейин бу кулай алоқа воситалари оддий одамлар турмушига ҳам тадбиқ этилди. Шунда ҳам, самолёт парвозидаги алоқаларга салбий таъсир қилиши мумкин, деган хавотирлар бу телефондан самолёт бортида фойдаланишни ман этишга олиб келди. Янги тадқиқотлар икки йилча давом этиб, уяли алоқа телефонларидан тарқаладиган тўлқинлар лангларнинг навигацион тизимига зарар қилмаслиги аниқланди. Эндиликда ҳавода учиб ҳам бемалол ердаги кадрдонларга само саёхатдан олган таассу-

ротлар ҳақида сўзлаб бериш ёки СМС хабар етказиш мумкин.

Бизнинг юртимизга кириб келган уяли телефонлар, аввалига, обрў-этибор, бойлик даражасини белгилади. «Фалончининг тагида машина, қўлида «сотка» каби жумлалар маълум вақт ҳавас ва хайратлар ифодасига айланди. Аммо, бу узокқа чўзилмади. Эндиликда мактаб ўқувчиларининг ҳам қўлида «сотка» «сайраб» турибди.

Умуман, «сотка» аслида жуда яхши дастёр. Бирор муҳим гапни исталган жойда туриб, бир зумда етказиш, ишни битириш, айниқас, бизнес учун вақтдан ютишда унинг ўрни бекиёс. Қолаверса, мактаб боласига бу қулайлик бўлса, яна яхши-ку! Фақат дарс пайтида фойдаланиб, бир-бирига СМСлар юбориб, сабоқдан чалгимасалар бўлдида. Агар фарзанди бир неча километр олдига лицей ёки мактабда ўқиса, дарс тугагач, унинг уйга етиб келгунча минг хавотирдаги оналарнинг аҳволини тушуниш қийин эмас. Яхшиям, қўлида телефони бор, она ортиқча хавотирдан ҳоли бўлади. Хўш, бунинг нимаси ёмон?!

Албатта, мақсади эзгулик бўлган кашфиётлар инсон та-

факкурининг бемисл ютуғи. Аммо, одамнинг юқори савиядаги билими, зеҳни ҳам худди атомга ўхшайди. Ундан иссиқлик электр станциясида фойдаланиб, турмуш фаровонлигини таъминлаш мумкин, ядро курилишида инсоният хаётига хавф солиш ҳам мумкин. Ҳаммаси мақсадга боғлиқ.

Бадният одамлар «сотка»дан кимнидир яширин суратга оладилар, кимдир фарзали мақсадда нотаниш одамга унинг оилавий тотувлигига раҳна соладиган бемаъни СМСлар юбориб қолади, бошқа биров эса кириш имтиҳонларида «сотка»дан шпаргалкани етказишнинг қулай имконияти сифатида фойдаланишга ҳаракат қилади ва ҳоказо.

...Мен бекатда автобус кутиб турардим. Автобус ҳам ярим соатсиз кўриниш бермади. Анча одам тўпланиб қолди. Сал четроқда бир қизнинг «сотка»да гаплашиб турганига кўзим тушди. Энди, шу матоҳ менда ҳам бошқа одамларда ҳам бор. Тез-тез телефон кўнғироқлари чалинса, суҳбатлар бир зумгина, асосий гапни айтиш билан яқун топарди. Аммо ҳалиги қиз, эҳтимол севган йигити кўнғироқ қилгандир, 20 дақиқадан зиёд гаплашиб турди. Бу унинг ўта шахсий иши, албатта. Қолаверса, унинг гапларига ҳеч ким эътибор ҳам бергани йўқ. Жумладан мен ҳам. Лекин, унинг қанча вақт гаплашганига эътибор бердим. 20 дақиқадан зиёд...

Мени унинг йигити шунча вақт учун қанча доллару, қанча центга тушгани ҳам қизиқтиргани йўқ. Шунчаки, яқинда интернетда ўқиган айрим маълумотлар эсимга тушди, холос. Албатта, бу «ғалати бозор»даги ҳамма маълумотларга ҳам ишониб бўлмайди-ю, бироқ ҳар ҳолда мен ўқиган маълумотлар қайсидир маънода ҳушёрликка чорловчи эслатмалардек туюлди.

Келинг, бу маълумотларга сиз ҳам эътибор беринг!

МОМАҚАЛДИРОҚ ВАҚТИДА ХАВОЛИМИ?

Хитой ҳукумати момақалди-роқ вақтида мобил телефонлари хавфли эканигиндан ўз фуқароларини оголлангандир. Бунга

Буюк Хитой деворини кўриш учун келган 15 нафар сайёҳдан иборат гуруҳ вакиллари ўзларининг аянчли тажрибаларида синаб кўришди. Сайёҳлар белгиланган жойга етиб келишганида момақалди-роқ бошланиб қолган. Шунда улардан бири қаергадир кўнғироқ қилмоқчи бўлган. Кутилмаганда телефон момақалди-роқ билан бирлашиб, ўзидан кучли заряд чиқарган. Бахтли тасодиф туфайлигина сайёҳлар омон қолишган. Бироқ уларнинг барчаси турли хил қуиш даражаси билан касалхона-

ларга жойлаштирилган.

Хабарларга кўра, яна бир шундай ҳолат фожеали яқун топанган. Момақалди-роқ пайтида уяли телефондан кўнғироқ қилмоқчи бўлган бир киши кучли заряд оқибатида кўрбон бўлган. Мутахассисларнинг тушунтиришича, «сотка»нинг ўзидан тарқатаётган электромагнит тўлқинлари атмосферадаги ҳар қандай элктр зарядни тортиб олишга қодир. Ҳатто, бунинг учун кўнғироқ қилиш шарт ҳам эмас, телефон ёқилган бўлса, кифоя экан.

ҲАР БИР ИНСОН УЧУН МУҲИМ ХАБАР

Ўқинг ва ўзингизни ҳимоя қилинг.

Олимларнинг тадқиқотлари кўра, уяли телефонлардан бир кунда 15 дақиқа гаплашиш безарар. Бир соат ва ундан кўп гаплашадиганлар эса, мунтазам тиббий кўриқдан ўтиб туришлари керак. Чунки уларнинг эшитув нервлари зарарланиб, қулоқлари шангиллайдиган бўлиб қолиши мумкин. Бундан ташқари уларда марказий асаб тизими ишдан чиқиши, қон босимининг пайсаяиб кетиши, стресс, холсизлик сингари белгилар ҳам кузатилади.

Мутахассислар ажойиб бир тажриба ўтказишди: Бир дона тухумни иккита уяли телефон ўртасига қўйиб, телефонлар орасида алоқа ўрнатишди.

Алоқанинг умумий вақти 65 дақиқа қилиб белгиланган.

15 - дақиқада тухумга ҳеч нарса таъсир қилмади.

25 - дақиқада эса тухумда сал иссиқлик сезилди.

45 - дақиқада тухум анча иссиқ эди.

65 - дақиқада эса тухум пишиди!

Хулосани эшитинг: Тухумнинг оксили инсон миёсидagi оксилларга жуда ўхшаш!

Тасаввур қилинг, агар тухумнинг оксили 65 дақиқада тайёр бўлган бўлса, инсон миёсидagi оксилларнинг аҳволи не кечадир?

Илтимос, ўз яқинларингиз учун қайғурсангиз, ушбу маълумотларни уларга ҳам етказиб қўйинг.

Хуллас, «сотка»лар хаёtimизга кириб келишидан бошлаб, унинг фойдаси билан зарари деярли тенг даражада кузатилмоқда. Аммо, бизга «беминнат» дастёр бўлиб қолган бу ажойиб ҳамроҳимизнинг зарарли жиҳатларини бартараф этишда хайратланарли кашфиётлар ҳозирча содир бўлгани йўқ. Ҳамонки, алоқа тизими жадал такомиллашган экан, гарчи 100 фоиз кафолати бўлмаса-да, автомобильларда, самолётларда хавфсизлик камари, кемаларда кутқарув жилетлари бўлгани каби энди биз ихтирочилардан «сотка»нинг нуруларидан бизларни асрайдиган ишончли ҳимоя воситаларини кутиб қоламиз.

Наргиза САРИМОВА, «Оила ва жамият» муҳбири.

... Бир аёлни биламан. Исми Клара, уй бекаси. Турмуш ўртоғи заводда электр муҳандиси бўлиб ишлайди. Бир ўғил, бир қизи бор. Узи ҳеч қаерда ишламайди, лекин, ҳар ойда гап-гаштакни қанда қилмайди. Эри бунга шароити етарли эмаслигини, ундан кўра, гапга кетадиган пулни болаларнинг ўқишига, кийим-кечага сарфлашни талаб қилса, бир гап билан озғизга уради: «Сизнинг йўрингизга юрсам, бир умр уйда сиқилиб ўтиришим керак. Шу ўн беш йилгирма минг сўм билан бойиб қолармидик?»

Бу пулга қанчадан-қанча китоб харид қилиш мумкин. Бир қисмига ойда ҳеч бўлмаса, икки марта театрга тушиш мумкин. Тасаввур қилинг, ҳар ойда ўнта эмас, майли, тўртта янги китоб ва икки марта театр ёки музейларга боринг. Ҳақиқий бой бўлиш шу эмасми, азизлар! Йўқ, буларни айрим аёлларга тушунтириб бўлмайди. Ўрни келса, сизни ҳам мот қилади: «Ўқиб сен нима бўлдинг, битта гаштакка ҳам қўшилимайсан, эгингидagi кийиминг меникидан баттар». Бу ҳам етмагандай, йигинга кетадиган кунни Кларахон фарзандларига ҳам сахийлик қилади: «Мана сизларга беш минг сўм. Мен келгун-

ча маъна қилиб компьютер ўйналлар. Уйда қолсанглар хавотир оламан». Ақллигини қарангки, уйда газ, электр хавфи содир бўлишидан кўриб, уч-тўрт соатлаб компьютер клубига болаларини жўнатади.

Ҳозирги кунда театр ёки китоб дўконига кирмасдан, яхши спектакл-

Билаяпсизми, бу аёл ўз тинчини ўйлайман, деб ўзига ташвиш орттирди! Эшитсам, икки фарзанди ҳам ҳадеб компьютер экранига тикилаверганидан кўзларидан тинимсиз ёш оқадиган бўлиб қолишибди. Бунинг устига иштаҳалари ҳам йўқолибди. Даволатмаса бўлмайди. Бечора эр

ҲАЛОВАТ ҲАЛОКАТГА ОЛИБ БОРМАСИН

лар қўйилмаяпти, ўқишли китоблар йўқ, бари сафсата, деб жар солаётганлар орамизда топилди. Лекин, компьютер қаршида боласининг соатлаб ўтириши унга гўё фойда берадигандек. Клара ҳатто ўз уйида болалари шовқин кўтариб, тинчини бузса ёки бекорчи дугонаси билан бемалол суҳбатлашишга ҳалақат берса ҳам уларни компьютерхонага ҳайдайди. Маошга кун кўрадиган оила эмасми, ойнинг охирига етмай пул тугаб қолади, кейин қарабсизки, ўртада жанжал.

ҳамқасбидан анчагина қарз олиб дори-дармонга сарфлади. Бошлангич синф бўлишига қарамай болалар мактабдан вақтинча маҳрум бўлишди. Энди унинг дод солганидан не наф? «Э, Худо, нима гуноҳ қилувдим, мени бунча қийнайсан?!» — дея яна Яратганга тавалло қилгани ортиқча. Тинчини, хузурини ўйлаб, барча хатоликлар сабабчиси ўзи эканини ҳали ҳам англаб етмади...

Яна бир мулоҳаза: Қанийди, ота-оналар фақат маҳалладан ёрдам кутиб ўтирмасдан, мана шундай ўйин-

МУЛОҲАЗА

лар ва ҳою-ҳаваслар учун кетадиган пулларини маҳалладошлари билан бирга маслаҳатлашиб, бирор спорт майдончаси ташкил қилишса. Волейбол, баскетбол, футбол, кураш мусобақалари уюштирилса. Болажонлар бу ерда ҳеч бўлмаса, «Қувлашмачок», «Октеракми-кўктерак» деган миллий ўйинлар ўйнасалар ҳам бехаражат, ҳам жисмоний жиҳатдан чиқиндиларди.

Мен ота-онани катта юк машинасини биргалликда бошқариб бораётган хайдовчиларга ўхшатаман. Падали бузруквор, волидаи муҳтарама дея эъзозланувчи азиз зотлар фарзанд кўрган кундан бошлаб олис йўлга чиққан кўш хайдовчиси. Энди ўз тинчингизни, фақат ўзингизни ўйлашни унутинг. Сиз энди кечаю кундуз бедор бўлмоғингиз шарт. Ҳатто тунда ҳам очик кўз билан ухлаш мумкин, холос. Фарзандларни мустақил ҳаёт манзилга соғомон, ёруғ юз билан етказишни истасангиз, руддан қўлни бўшатманг. Кўзингизни гафлат уйқуси босмасин. Е ҳаёт, ё мамот, ё ҳалокат, ё фароғат ўз қўлимизда.

Нурхон ЭЛМИРЗАЕВА, журналист.

юрак ўйнаши кузатилади, бу ҳолат танада темир танқислиги юзга келаётганидан дарак беради. Демак, кўп ёки оз қон йўқотилишидан қатъий назар, киши ўзига асло бепарво бўлмаслиги лозим.

Сурункали қон йўқотиш натижасида келиб чиқадиган камқонлик аёлларда кўпроқ учрайди. Аёлларнинг ҳайз кўриши физиологик ҳолат бўлиб, 3-4 кун давом этади. Бунда унчалик кўп қон йўқотилмайди. Агар ҳайз 6-7 кун ва ундан кўп давом этса, бунда кўп қон йўқотилиши табиий. Кўпгина аёллар бундай пайтда ўзларини ёмон ҳис қилмаганликлари боис анемия пайдо бўлаётганини сезмайди. Шунингдек, аёллар кўзи ёриганида, бола олдирганда, бачадон ва тухумдон касалликларида қон кетганда ҳам-камқонлик юзга келиши мумкин. Шу туфайли аёллар вақти-вақти билан акушер-гинекологга учраб, маслаҳатлашиб туриши зарур.

ШИФОКОРЛАР ТАВСИЯЛАРИ:

Камқонликка учраган беморлар учун махсус парhez овқатларни қандай тайёрлаш хусусида сўз юритмоқчимиз.

Товуқ гўшти ва сабзавотли са-

САЛОМАТЛИК СИРЛАРИ

сувотилади. Сўнг майда куб шаклида тўғралади. Устидан шакар сепиб, ликобчага жойлаштирилади ва бироз қаймоқ қуйилади.

Сузмали салат. Тозалаб ювилган ошқўк, шивит, кизза, райхон, кўкпиёз ва редискани майда тўғранг, бодрингни парракланг. Ҳамма масалликни сузмага аралаштиринг. Устидан туз, мурч сепиб дастурхонга тортинг.

Қанд лавага салати. Қанд лавати қайнатиб тозалашгач, майда куб шаклида тўғранг ва идишга солинг. Устига қаймоқ севалаб истеъмол қилинг.

ХАЛҚ ТАБОБАТИДА-ЧИ?

Абу Али ибн Сино исмалокни камқонликни даволашда ишлатган. Ундан қайнатма тайёрлаб, қони қамайиб кетган беморга ичирган. Қайнатма тайёрлаш учун бир ошқошқик микдорда исмалок ўти ёки қуритилганидан олиб, бир стакан сувда ўн дақиқа қайнатилди. Бир соатча тиндириб қўйилади. Кейин докдан сузиб, қунига ярим пиёла микдорда уч маҳал ичилади.

Олмада темир моддаси сероб, шунинг учун кўпгина табиблар камқон беморга олма истеъмол қилишни ва унинг шарбатини ичиб туришни маслаҳат берадилар.

Беҳи меваси ҳам темирга бой, унинг барги ва пўстлоғидан тенг микдорда олиб бироз сувда қайнатинг, сўнг тиндириб докдан ўтказилади. Бу дамладан ичиб туриш камқонликка даво бўлади.

Ўрик меваси ёки қуритилгани (тур-

КАМҚОНЛИК

ёхуд ҳар биримиз билиб, амал қилишимиз шарт бўлган қондалар хусусида

Қон организмда хилма-хил вазифаларни бажаради: у ҳужайраларга кислород етказиб беради ва карбонат ангидрид газини нафас функцияси орқали ташқарига чиқаради, шунингдек, овқат хазм қилиш аъзоларидан озик моддаларни бутун организмга тарқатади, модда алмашинуви махсулотини чиқарув аъзоларига (буйракка) олиб боради. Қон организм зарарли моддалар ва ёт жисмлардан химоя қилади. У гавда ҳароратини доим бир меъёрга сақлашда муҳим аҳамиятга эга.

Камқонлик алоҳида касаллик сифатида тилга олинаётганига анча бўлди. Айни вақтда бу ҳасталик илгариги даврларга нисбатан анча «ёшариб» кетганини шифокор олимлар тез-тез таъкидлашмоқда. Аслида камқонлик қандай келиб чиқади ва унинг сабаблари нимада? Бу дардин қандай аниқлаш мумкин? Асоратлари нималардан иборат?

Бу саволларга гематолог олим, тиббиёт фанлари доктори, профессор Саиджалоил БАХРОМОВ шундай жавоб беради:

— Камқонлик (анемия) қонда эритроцитлар сони ва гемоглобин микдорининг қамайиши билан характерланган касалликдир. Анемияга қон яратилишининг бузилиши, тўсатдан ёки сурункали қон йўқотиш, қизил қон таначалари (эритроцитлар)нинг кўплаб микдорда парчаланиши, асосий қон яратиш аъзоси - кўмикнинг ўз вазифасини етарлича бажаролмай қолиши сабаб бўлади. Кўпгина турдаги камқонликларнинг умумий аломатлари бир хил: ранг оқариши, дармонсизлик, юрак уришининг тезлашуви ва ҳарсиллашдир.

АГАР ТЕМИР ЕТИШМАСА...

Эритроцитлар таркибидagi гемоглобиннинг тузилиши учун темир ниҳоятда зарур. Негаки, гемоглобин ўшқадан тўқималарга кислород етказиб беради. Бордию гемоглобиннинг парчаланишидан ҳосил бўлган темир организмнинг эҳтиёжини қоплай олмаса, унинг ўрнини ис-

теъмол қилинаётган овқат таркибидagi темир тўлдирishi мумкин. Агарда ичаклардаги сўрилиш жараёнининг бузилиши натижасида темир қонга ўтмай қолса, гемоглобин ҳосил бўлиши қийинлашади. Темир етишмаганда хазм безлари, нерв тизими, мускул ашарати сингари муҳим аъзоларнинг ҳам фаолияти сусаяди.

Организм ўзидаги темирнинг бир қисмини узлуксиз равишда йўқотиб туради. Масалан, темир тер ва сийдик орқали ҳам ажралади. Эркакларда бир кеча-кундузда 1-1,5 мг темир ажралиб чиқади, аёлларда ой кўриш туфайли темир йўқотилиши 4-16 миллиграммни ташкил этади. Соғлом эркак ва аёлларда юқорида айтилгани каби сарфлаиб турадиган темир моддаси тананинг ўз имкониятига кўра, қундалик истеъмол ҳисобига тикланади. Шу туфайли камқонлик ҳосил бўлмайди. Танада темир етишмаслигига алоқадор камқонликда беморнинг ранги оқариб кетади, тирноқлари худди «қошиқ»қа ўхшаб қолади (яъни улар аввалига текис ясиланади, сўнг икки томони кўтарилиб ўртаси чуқурлашади) ва мўртлашади. Бош айланиши, кўз тиниши, ҳатто салгина ҳаракат қилинганда ҳам чарчаб қолиш, юрак уриши тезлашади. Шунингдек, баъзида беморнинг ютиниши қийинлашади, унинг бўр, оҳак егиси келади, шўр таомларни кўнгли тусайди. Темир етишмаслигига боғлиқ камқонликни даволашда овқатланиш муҳим аҳамиятга эга. Шунинг эсада тутиш лозимки, гўшт, жигар, тил пишириб ейилганда улар таркибидagi темир танага тез сўрилади. Ўсимлик махсулотларида эса темир кўп бўлса-да, ёмон сўрилади, агар улар мол ёки қўй гўшти билан бирга истеъмол қилингандагина бу жараён фаоллашади.

СУРУНКАЛИ ҚОН ЙЎҚОТИШДАН СЎНГ...

Бурун, ўпка, меъда, ичак, бачадон, буйрак ва бошқа аъзо ҳамда тўқималардан бирданга кўп қон йўқотиш натижасида беморда аввал дармонсизлик, бош айланиши, кўз олди қоронғулашиши,

лат. Қайнатиб пиширилган товуқ гўштининг юмшоқ, терисиз жойлари олинади. Бодринг сомонча қилиб тўғралади, помидор халқа шаклда, кўк пиёз ва ошқўқлар майда қирқилади. Тайёр махсулотлар яхшилаб аралаштирилгач устидан бироз қаймоқ қуйилади. Бу салат оксил, ёғ, углеводларга бой ҳисобланади.

Қайнатилган ошқовоқ. Тўқсарик рангли, таъми ширин бўлган ошқовоқ сувда қайнатилди. Пишгач, олиб

шаги) камқонликни даволашда муҳим ўрин тутди. Бу неъмат юрак, қон-томир фаолиятини яхшилайдди, шунингдек, қизил сабзи ҳам камқонликка ўта фойдали саналади. Бунинг учун қизил сабзини хомлигича қирғичдан ўтказасиз ва бироз қаймоқ қўшиб истеъмол қилиб турсасиз.

Гулчеҳра ЖАМИЛОВА
тайёрлади.

Юзингизда доғлар пайдо бўлдимми?..

Балогат ёшига етган қизлар юзларида пайдо бўлган сарғимтир, қўнғир рангдаги қатта-кичик доғлардан сиқилиб юришади. Бундай доғлар жигар-талоқ касалликлари, камқонлик, ички секретция безлари фаолиятининг бузилиши туфайли пайдо бўлиши кузатилади. Ёки гузал бўлишга ошқоқ қизларимиз аёлларимиз биллиб-билмай қимёвий моддалардан тайёрланган ҳар хил кремлардан фойдаланиш натижасида ҳам доғлар пайдо бўлиши мумкин.

Юздаги доғни кетказишдан олдин уни келтириб чиқариш сабабини аниқлаш лозим. Бунга фақат шифокор текширувидан кейингина билиш мумкин. Касаллик аниқланиб, унга тўғри даво чоралари қўллангандан сўнг юздаги доғлар секин-

аста йўқолади.

Юздаги доғларни йўқотиш учун баъзи малҳамларни халқ табobati усуллари билан уй шароитида ўзингиз тайёрлашингиз мумкин.

1. 1 та туҳум оқиға бир чимдим борат кислотаси, бир қошиқ қаймоқ солиб аралаштирилади. Юзинг пастки қисмидан юқорига қараб суртиб, бир соатдан сўнг илик сув билан ювилади.

2. Икки чой қошиқ ун, бир чой қошиқ сирка ва бир чой қошиқ асални яхшилаб аралаштириб, юзинг доғ тушган ерига текис қилиб суртилади. Ёрим соатдан кейин илик сув билан ювиб ташланади.

3. Бодрингни иккига бўлиб юзга ишқалаб, шираси қотандан сўнг юзини ювиш ҳам яхши натижа беради.

Тоҳир ИБРОҲИМОВ,
тиббиёт фанлари доктори, профессор.

Бахт калити пулдами? Бу саволга ҳар ким ҳар хил жавоб беради. Ҳатто ўз фикрининг тўғрилигини исбот ҳам қилади. Ҳар ҳолда инсон ҳаётида пул умуман муҳим эмас, дейиш... жуда галати. Пулинг бўлса, ўзингни эркин, қулай сезасан. Сара моллар сотиладиган дўконларни айланай, ўзингга ёққан нарсаларни ҳатто нарҳини ҳам сўрамай харид қилиш қандай ёқимли! Ёки хонадонингизни ўз дидингиздагидек замонавий услубда таъмирлатишингиз, хорижда мазза қилиб дам олишингиз, қатор-қатор машиналарингиз бўлиши мумкин. Бунинг ўзига яраша гашти бор. Шунга қарамай, пул ҳаётингизда қандай роль ўйнашини аниқлаштириб олсангиз зарар қилмайди.

БАХТ КАЛИТИ ПУЛДАМИ?

КИМ НИМА ҒАМДА?

Баъзан кўча-кўйда, гап-гаштакларда таниш-нотаниш одамларнинг сўзларига қулоқ солиб туриб, ҳайрон қоласан, худди бошқа мавзу йўқдек ҳамма пулдан гапирари. «Физика қонунларига қарши ўларок, бутун оламни пул ўзига тортиб, ушлаб турмаганмикан?» — деб ўйлайсан киши. Аксарият одамлар моддий бойлик келиши биланоқ ҳаётларидаги кўпдан-кўп муаммолар ўз-ўзидан ҳал бўлиб кетади, деб ишонади. Аммо илмий таҳлиллар бунинг аксини исботлаб турибди.

Маълум бўлишича, ўзини бахтсиз сезадиганлар, руҳий изтироблардан қийналадиганлар бой-бадавлат кишилар орасида ҳам оқ эмас, ҳатто айрим ҳолларда бошқа ижтимоий табақалардагидан ҳам кўпроқ экан. Чунки ҳисобсиз молиявий маблағлар ўрни келганда, ўз соҳибига ёрдам беролмаслиги мумкин-ку!

Бунинг бир қанча ижтимоий, руҳий сабаблари бор. Муҳтож одам бир кун келиб кўп пул ишлаб топса, ҳаёти яхшиланиб кетишига, муаммолари ҳал бўлишига ишониб яшайди, шунга интилади. Унинг мақсади аниқ: яхши яшаш учун кўпроқ пул топиш шарт! У шу мақсад йўлида тинмай ишлайди, ўзини ўтга-чўққа уради. Бу ерда ҳаммаси занжир ҳалқалари каби бир-бирига боғлиқ; муаммо, унинг ечими, ана шу ечимга интилиш ва алал-оқибат, маълум бир натижага эришиш ва ҳоказо.

Энди бошқача вазиятни кўз олдингизга келтиринг. Сизнинг бойлигингиз етарли, ҳатто керагидан-да ортироқ. Қандай қилиб кўп пул топсам экан, деган муаммодан ҳолисиз, бу нарса билан бошингизни қотириб ҳам ўтирмайсиз. Пулингизни ҳеч

ўйланмай, ўнгу-сўлга сарфлаш имкониятига эгасиз. Шунда ўзингизни бахтли сезасизми? Ҳечам-да!

Шу пайтгача бойлик ортириш йўллари йўлаб топиш билан банд бўлган миангиз энди ишсиз қолиб, бошқа нарсаларни хаёл чигирингиздан ўтказиб бошлайди. Масалан, сиз кўпроқ «Оилавий ҳаётим тўғри қурилганми?», «Дўст-биродарларим ростдан ҳам мени яхши кўришармикан, ёки улар бойлигим учун дўстмикан?», «Бирданга бор топган бойлигимдан ажралиб қолсам, қандай яшайман?», деган саволлар миани банд этиб, ич-этингизни кемиради. Охир-оқибат ҳаётингизнинг мазмуни: «Мен қандай яшяпман?», деган савол билан эмас, балки «Мен ўзини қандай ҳис этаяпман?», деган саволга жавоб излаш билан ўлчаниб қолади. Энди сизни бирор-бир муаммо қийнаса, аввалги вақтлардагидек: «Эҳ, пулим кўп бўлганда, ҳамма муаммоларни оппа-осон ҳал этардим», деб ҳаммасини моддий аҳволингизнинг ёмонлигига ағдариб, ўзингизни тинчлантира олмайсиз. Арзимасдек ту-юлган муаммони ҳал этишда битмас-туганмас бойлигингиз ҳам қўл келмай қолса, бу сизни икки баравар сиқди, асабингизни кемиради, диққатингизни оширади.

«ПУЛНИНГ ОРТИДАН ҚУВМАНГ!»

Бизнингча, пули бўлмаганда одам ўзини нотинч, ишонсиз ва суянчқисиз сезиши тайин. «Мен ҳеч ким эмасман, пулим бўлмагани учун одамлар хурмат қилишмайди», деган ўй-хаёллар юрагингизни ўртаб, бутун олам кўзингизга қора бўёқларда кўрина бошлайди. Шу ерда бир «бузғунчи» савол хаёлга келади: демек, пулингиз бўлса, одамсиз-у, усиз ҳеч ким, ҳеч нарса эмас экансиз-да? Бошқача айтганда, шахсининг баҳоси унинг моддий аҳволига қараб ўлчанадими? Узини хурмат қиладиган бирор-бир инсон бундай баҳога кўнмайди.

Киноларда кўргансиз, асарларда ўқигансиз, бой-бадавлат киши бирдан «синиб», ҳеч нарса сиз қолса, баъзилари ўз жонига қасд қилади. Шундайларнинг тўппонча тепкисини босаётган, ўз бўйнига арқон солаётган, ёки заҳар томизилган шарбатни ичаётган пайтда хаёлларидан нелар ўтар экан-а? Аксарият ҳолларда улар: «Бойлигимдан ажралиб, мен ўзлигимдан ҳам ажралдим», деб ўйлашса керак. Қаранг-а, демек, ҳаётда уларни фақат бойликларига ушлаб турган

экан-да. Улар «Пул қўлинг кири, келаверади-кетаверади», деган халқ нақлини унутиб қўйишгани учун шу аҳволга тушишади.

Ростдан ҳам жарақ-жарақ пуллар сарфлаш учун керак, улар бугун бор, эртага эса йўқ бўлиши мумкин. Инсон ўз ҳиссиётлари жиловини пулга топшириб қўймадлиги, бойлик унинг шахс сифатидаги ўрнини белгилувчи мезон бўлиб қолмаслиги керак. Шундагина у ўзини одам ўрнида танийди, бошқалар ҳам уни

РУҲИЯТ СИРЛАРИ

айнан бойлиги учун эмас, инсонийлиги учун қадрлайдиган бўлишади. Юнон мултимиллионерни Аристотел Онассис: «Пулнинг ортидан қувманг, у билан учрашишга интилинг», деган эди. Аммо нимагадир интилиш учун одам ўзининг кимлигини билиши керак. Агар ўзингизни пулсиз ҳеч ким ва ҳеч нарса, деб ўйласангиз, нимага ҳам интилардингиз. Сизга интилиш деган ҳиснинг ҳолати ҳам бўлмайди.

Ишонсиз, келиши-ю кетиши осон бўлган нарсанинг қулига айла-ниш — аҳмоқлик эмасми? Пул бор-йўғи кўнглимизни хотиржам қилишимиз учун зарур бўладиган бир восита эканлигини англаб етишимиз керак. Баъзида бу восита, бу суянчқининг анчайин мўрт эканлиги маълум бўлиб қолади. Агар биз чиндан ҳам омадли, бой-бадавлат бўлмоқчи хохласак, ана шу тўқис ҳаётни қуришни тодман, яъни моддий бойликдан эмас, балки пойдевордан бошлашимиз керак. Пойдевор эса бизнинг шахс сифатида ўзлигимизни англаганилик даражасиз билан ўлчанади. Нима бирламчи-ю, нима иккиламчи эканлигини англаб етмас эканмиз, ҳеч қачон ўзимизни тўла маънода бахтли ҳис эта олмаймиз.

ШУҚР ҚИЛМАСЛИК ОҚИБАТИ

Ижарада яшайдиган одам: «Бахтли бўлишим учун бир хонали квартира етарли», деб ўйлайди. Ана шу квартирага эришгач, алоҳида ётоқхона ва меҳмонлар учун ҳам хона бўлса, ёмон бўлмаслиги маълум бўлади. Ундан кейинги мақсад эса ҳовлисида ҳовузи бор каттагина уй қуришни ўйлайди. У бутун диққат-эътиборини ана шу ниятига эришишга қаратади. Тинмай ишлайди, пул йиғиш учун ўзини еб-ичишдан, ўйин-қулгудан, ҳуллас, тўлақонли ҳаётдан қисади.

Молиявий имкониятлар билан боғлиқ барча руҳий муаммолар замирида инсоннинг шуқр қилмаслиги ётади. Унинг учун қанча кўп бўлса, шунча камдек туолаверади. Инсон моддий имкониятларидан қаноат ҳосил қилган суни ойлик маошига қўшилган 30 минг сўмни байрамдек қабул қилади ва бундан лаззатланади. Шуқр ва қаноат қилмайдиган одам эса мана шу 30 минг сўмни тақдирнинг қутилмаган ва ёқимли совғаси сифатида эмас, балки етишмаётган нималарнингдир ўрнини тўлдириш учун берилган тоvon пули, деб билади. Охир-оқибат унга бу «товон пули» ҳам камдек туюлади.

Дармон ИБРОҲИМОВ

КЕЙИНГИ СОНЛАРДА:

ПОЙЛОҚЧИ

Пойлоқчилик қандай одат? Нега одамлар билиб-билмай пойлоқчилик қиладилар? Майли, бундай майл ҳар кимнинг ички сирини ҳам бўла қолсин, аммо шундай одамлар учрайдики, қачон,

қаерда, кимни пойлаганини уялмай-нетмай дўстлари даврасида сўзлаб ҳам юрадилар.

БЕВА АЁЛНИНГ БОШИ ТОШДАНЛИГИ РОСТМИКАН?

Тақдир синовлари кизиқ-да. Эл оғзи-га элак тутиб бўлмайди. Ахир у ўзи истаб, шундай шум қисматнинг асирасига айланмади-ку! Нима қилсин? Ота-онаси, опаларини, эрининг жигарлари ҳам унга «майли, тенгинг чикса, ҳеч иккиланмай рози бўлаверинг», дея насиҳат қилишди. У бўлса... Икки ўт орасида юрибди. Ҳар ким ўз қаричи билан ўлчайди. Эрли аёллар учун эса у энг хавфли рақиб эканлиги қундай равшан.

ОАЖ «AGRO INVEST SUG'URTA»
мижозлари ва ҳамкорларига қуйидаги суғурта турларини тақдим қилади:

- Бахтсиз ҳодисалардан эҳтиёт шарт суғурта қилиш;
- Гарога қўйилган мол-мулкларни комплекс суғурта қилиш;
- Транспорт воситаларини суғурта қилиш;
- Ипотека кредитларини комплекс суғурта қилиш;
- Йўлдаги мол-мулкларни (юкларни) суғурта қилиш;
- Кредитларни суғурта қилиш;
- Тадбиркорлик таважжалчиликларини суғурта қилиш;
- Лизингга олинган қишлоқ хўжалик техникаларини суғурта қилиш;
- Қишлоқ хўжалик маҳсулоти етиштирувчиларнинг бўлғуси бошоқди дон эканлигидан (буғдой, арпа, сулу, жавдар) ҳам ҳосил олиши натижасида кўрадиган молиявий зарарларни суғурта қилиш;
- Қишлоқ хўжалик маҳсулоти етиштирувчиларнинг пахта экинидан кам ҳосил олиши натижасида кўрадиган молиявий зарарларни суғурта қилиш.

ОАЖ «AGRO INVEST SUG'URTA» — бизнесда энг ишончли ҳамкор!

ТЕЛЕФОНЛАРИМИЗ: 273-74-86 (факс), 273-74-69, 273-74-59

Муассислар: Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси, Болалар жамғармаси ва «Соғлом авлод учун» Халқаро жамғармаси

Фойдаланилмаган қўлэмалар таҳлил қилинмайди, муаллифларга қайтарилмайди, ёзма жавоб берилмайди. «Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмаҳонасида чоп этилди. Тошкент, Буюк Турон кўчаси, 41-уй. Босишга топшириш вақти — 18:00 Босишга топширилди — 19:00 E-mail: oilavajamiyat@mail.ru oilavajamiyat@rambler.ru	Бош муҳаррир: Норқобил ЖАЛИЛОВ Қабулхона: (тел. ва факс) 233-28-20 Мухбирлар: 233-05, 234-25-46	МАНЗИЛИМИЗ: Тошкент — 700000 Амир Темур кўчаси, 1-тор кўча, 2-уй Мўлжал: «Олой» бозори ёнида	БУНА ИНДЕКСИ — 176 Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 0169-рақам билан 11.01.07да рўйхатга олинган. Буюртма Г — 33. Формати А-3, ҳажми 4 табоқ. Адади — 11480
	Web-site: oilavajamiyat.uz Газета таҳририят компьютер базасида терилди ва саҳифаланди.	Навбатчи — С. ФАХРИДДИНОВА Мусаҳҳих — С. САЙДАЛИМОВ Саҳифаловчи — Ш. БАРОҚОВ	ISSN 2010-7609 1 3 4 5 6 7 8